

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Obor: IBEROAMERIKANISTIKA

Černošská otázka na Kubě a ve Spojených státech

v 60. letech 20. století

Racial Problems in CUBA and the USA during 60s in
the 20th Century

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

prof. PhDr. Josef Opatrný, CSc.

Vypracovala:

Bc. Michala Brychtová

PRAHA 2009

Čestné prohlášení

Prohlašuji tímto, že jsem zadanou diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením prof. PhDr. Josefa Opatrného, CSc. a uvedla v seznamu literatury veškerou použitou literaturu i zdroje.

V Praze dne 24. 11. 2009

vlastnoruční podpis autora

Poděkování

Děkuji prof. PhDr. Josefovi Opatrnému, CSc. za jeho pomoc při zpracování této diplomové práce, za informace, které mi předal během studia a za jeho cenné rady a připomínky, kterými přispěl ke konečné podobě práce.

Děkuji celému Středisku Iberoamerických studií, které mi vycházelo vstříc při studijním pobytu v zahraničí, kde jsem získávala informace potřebné k ukončení diplomové práce.

Obsah

1.	Úvod.....	5
2.	Cíl práce.....	6
2.1.	Podcíl práce.....	6
3.	Diskuze pramenů a literatury.....	7
4.	Metodika práce.....	9
5.	Historický exkurz.....	10
6.	Kuba.....	27
6.1	Kuba v letech 1902–1959.....	32
6.1.1.	Vývoj rasové demokracie na Kubě 1902–1959.....	34
6.1.2.	Vyčlenění černochů.....	37
6.1.3.	Vybělení společnosti.....	38
6.2.	Vývoj událostí po roce 1959 – Castrova Kuba.....	55
7.	Spojené státy americké.....	63
7.1.	Vývoj rovnoprávnosti v USA od občanské války do roku 1950.....	66
7.2.	Spojené státy od konce druhé světové války do nástupu prezidenta J. F. Kennedyho (1945–1961) a následný vývoj v 60. letech	73
8.	Vztahy USA a Kuby na pozadí vývoje černošské otázky v 60. letech....	91
9.	Závěr.....	96
10.	Anotace.....	98
11.	Seznam literatury.....	100

1. Úvod

Jako téma diplomové práce jsem zvolila 60. léta 20. století, která po bouřlivých 50. letech znamenají pro Spojené státy i Kubu další období mimořádných zvratů a proměn ve veřejném životě. V tomto období se vyřešily mnohé problémy, které přetrvávaly, zejména na poli občanských práv a mezinárodních vztahů, po celá desetiletí.

Proč právě Kuba a Spojené státy? Kubánská republika je velmi neobvyklá země, která po dlouhá léta vzbuzuje na mezinárodní scéně velké rozpory. Jedněmi je vynášena do nebes jako velký zahraniční kritik USA a jinými je dlouhodobě kritizována pro porušování lidských práv.

Politika Spojených států je také vnímána rozporuplně, ačkoli z jiné perspektivy. Světem obdivovaná jako jedna z kolébek demokracie setrvávala do poloviny 60. let v přísném segregáčním zřízení a podporovala diktátorské režimy, například právě kubánský.

Během seznamování se se studii zabývajícími se černošskou problematikou jsem zjistila, že obraz obou zemí na tomto poli je veřejností často zkresleně vykládán a někdy i romantizován. Došla jsem ke zjištění, že rasová problematika ve Spojených státech a na Kubě byla často využívána k vzájemným útokům s jasným politickým cílem.

Práce obsahuje historický exkurz a dva hlavní celky, které se jednotlivě věnují černošské otázce na Kubě a ve Spojených státech. Podkapitoly jsou vymezeny historickými událostmi dané země. Poslední kapitola se věnuje komparaci černošské otázky v obou zemích.

2. Cíl práce

Cílem mé diplomové práce není kritika Kuby ani Spojených států za jejich politická rozhodnutí v oblasti černošské otázky. Jejím cílem je analyzovat rasovou politiku obou států na pozadí historických událostí a následnou komparací naprosto odlišných přístupů najít body vzájemného ovlivňování a prolínání.

2.1. Podcíle

- vymezení historicky přelomových období v souvislosti se společensko-politickým vývojem na Kubě a ve Spojených státech
- vyvození dílčích důsledků hospodářských změn pro život v obou zemích
- poskytnutí informační alternativy k stereotypnímu obrazu zemí, což se týká především Kuby
- zmapování osobností podílejících se na změnách v rasové problematice na Kubě a ve Spojených státech

3. Diskuze pramenů a literatury

Celkově lze konstatovat, že literatury o Kubě je velké množství a s dostupností také není větší problém. Spíše jsem se potýkala s neobjektivitou jednotlivých publikací.

Obecné informace o Kubě, vzhledem k oficiálnímu postoji České Republiky, nejsou prioritou, informace o ní jsou buď zastaralé, z dob, kdy naše země patřily do jednoho bloku, nebo jsou příliš stručné. Je málo česky píšících autorů, kteří se tématu věnují, takže je třeba hledat informace ze zahraničních zdrojů.

Další problém je cenzura samotného kubánského režimu, která se odráží nejen na věrohodnosti zdrojů, ale také na tématech, které se dostanou na veřejnost. Zejména informace o postavení černošské menšiny v kubánské společnosti je téma poměrně tabuizované a počet knih na toto téma je mizivý. Zejména za vlády Fidela Castra otázka rovnoprávnosti ras oficiálně neexistovala, tudíž „nebylo o čem psát.“ Informace v knihách a tisku tomu postojí odpovídají.

Nejdůležitějším sekundárním zdrojem a základem pro zpracování takto komplikovaného tématu se proto stala kniha *'A Nation for All'* (Alexandro de la Fuente). Jde o knihu, která se podrobně zabývá vývojem rasového myšlení na Kubě, zejména ve 20. století. K politicko-historickému vývoji jsem využila hodně informací z knihy *'Kuba'* (R. Gott), která je spíše publicistická.

Literatura k historii Spojených států je ve srovnání s Kubou početnější. Věnuje se jí mnoho erudovaných autorů po celém světě, takže nebylo tak komplikované najít zdroje k tématu. Neexistuje vládní cenzura, která by určovala oficiální názor.

Ke zmapování historického vývoje jsem používala, mimo jiné, *'Historia de Estados Unidos'* (Jones A. Maldwyn). Činnost Hnutí za občanská práva v 60. letech a Kennedyho vláda jsou zmapovány velkým množstvím publikací. Za stěžejní považuji knihy *'The*

Presidency of John F. Kennedy (James N. Giglio) a z české odborné literatury *Martin Luther King* (Světлана Rysková), která se podrobně věnuje jeho osobě a aktivitám Hnutí za občanská práva.

Internetové zdroje jsem využívala především k získání informací, které by objasnily historické události. K tomu mi sloužily především internetové encyklopedie (Wikipedie, Navajo) a oficiální stránky věnované tématu.

Často jsem využívala mezinárodní akademický archiv JSTOR (www.jstor.org), kde jsem získala nové podněty k analýze vývoje rasové demokracie v obou zemích.

Pracovala jsem s oficiálními stránkami věnované prezidentství Johna F. Kennedyho (www.jfklibrary.org), kde jsem objevila podrobnější informace týkající se jeho politických kroků, například zápisy z různých shromáždění a volební kampaně, reprodukce dokumentů, fotografie z mítinků, atd.

K podrobnějšímu zmapování politické činnosti Ernesta Che Guevary a Fidela Castra jsem pracovala s www.archivochile.com a www.marxist.org. Většina dalších internetových zdrojů v otázkách Kuby mi poskytla jen povrchní informace.

Přínosná pro mě byla příležitost studovat ve Španělsku na Universidad de Valladolid. Knihovna tamější univerzity mi poskytla více zdrojů ke studiu historie Kuby. Možnost studovat v zahraničí mi přinesla příležitost poznat několik Kubánských emigrantů a blíže se seznámit s jejich kulturou a politickým přesvědčením.

4. Metodika práce

Před započítím zpracovávání diplomové práce bylo potřeba vymezit téma. Uvědomila jsem si, že studií týkajících Kuby a USA je velké množství, ale téměř žádná nesleduje vývoj a prolínání černošské problematiky v obou zemích.

Hledala jsem vhodný způsob zpracování tématu, který by byl přehledný a v závěru jasně vypovídající. Za počáteční hranici bádání jsem si určila zrušení otroctví v obou zemích. První kapitola je sondou do historie rasové problematiky na Kubě a v USA.

Dále jsem práci rozdělila na dvě velké kapitoly: 'Kuba' a 'Spojené státy'. V každé z nich jsem podrobně vymezila zásadní historické etapy vývoje a popsala společensko-politické dění, které následně ovlivnilo postavení černochoů. Chronologické řazení etap jsem zvolila kvůli přehlednosti a návaznosti informací. Po analýze poznatků z obou kapitol jsem komparací došla k závěru.

Pro lepší představu jsem informace doplnila obrazovým materiálem a tabulkami v přílohách.

Během psaní jsem využila metody, které se běžně využívají v práci historiků, jako je analýza historiografie a logicko-historická metoda.

5. Historický exkurz do problematiky rasové politiky Kuby a USA na pozadí politických událostí 19. a 20. století

Prvním podnětem k určení vztahů černochů a bělochů dalo zrušení otroctví v obou zemích. Otročská práce byla pro Kubu důležitá, zajišťovala pracovní sílu pro plantážní hospodářství, čehož si společnost byla dobře vědoma. S nedostatkem pracovních sil hrozilo zhroucení dosavadního systému, který byl na svém vrcholu. Cukrová třtina v 19. století zásobovala celý evropský trh, Kuba si dokonce vysloužila označení „cukřenka Evropy“.¹

První snahy o řešení černošské problematiky proběhly už po sepsání Paktu ze Zanjónu v roce 1878, kdy vláda vyvinula úsilí o rasovou integraci, zakázala diskriminaci černochů na veřejných místech a přikázala státním školám přijímat černošské studenty podle stejných zásad jako studenty bělošské.² Ovšem Španělské podmínky paktu přesně nedodrželi a situace gradovala až k Maličké válce a vedla k finálnímu rozpadu latifundie.

Ve Spojených státech bylo otroctví zrušeno s konečnou platností prezidentem Lincolnem již roku 1863. Prohlášení o osvobození otroků v USA bylo výsledkem dlouhých úvah a nakonec se prosadilo díky vleklému průběhu občanské války. Zákon demonstroval snahu Severu definitivně odstranit jeden z faktorů nejednoty americké společnosti a v neposlední řadě byl morální podporou v nelehké době vleklých válek. Do poloviny roku 1863 už černoši významně přispívali v bojích na východním i západním bojišti. Ve válce sloužily po boku bělošek i černošské ženy, uplatnily se zejména jako ošetřovatelky.³ Pro černošské obyvatelstvo byly vyhrazeny pozice odpovídající jejich společenskému statusu, například pomocníci či řadoví bojovníci.

Občanská válka byla nejkrvavější v dějinách Spojených států, bojovalo v ní téměř pět milionů mužů a zničeno bylo mnoho vesnic a měst. Násilné odstranění sporu mezi Severem a

¹ Opatrný, Josef, KUBA - *Stručná historie států*, Libri, str. 50-51

² Gott, Richard, *Kuba*, Nakladatelství Mladá Fronta, str. 113-116

³ Shy a Tindhall, *Dějiny Spojených států*, Nakladatelství Lidové noviny, str. 324

Jihem otevřelo možnost hospodářskému rozmachu a v neposlední řadě napomohlo začlenění černošského obyvatelstva do společenského života.

Úloha černochoů v politice Spojených států se však stala častým zdrojem sporů. Na černochoy bylo nazíráno jako na „negramotnou rasu“, je ovšem třeba uvážit, že analfabetní bylo v té době i značné procento bělochů. Mnozí ze vzdělaných černochoů byli kompetentní zhostit se politické funkce a se ctí plnit politické úlohy, a to i navzdory nelehké politické situaci. Byli zastoupeni v zákonodárných sborech všech států, v Jižní Karolíně dokonce po dva roky tvořili většinu v obou komorách. V Kongresu byli dva černošští senátoři a ve Sněmovně reprezentantů bylo čtrnáct černošských zástupců. Černošští senátoři dokonce patřili k nejschopnějším senátorům své doby.

Ovšem i mezi černochoy panovala názorová rozdílnost, zejména v politických a ekonomických otázkách. Několik komunit na Jihu ovládli černoši se světlou pletí, kteří byli už před válkou svobodní a byli většinou vzdělaní a poměrně zámožní. Ti se pak dostávali do sporů s tmavšími propuštěnými otroky.⁴

Černoši se formálně stali rovnoprávnými občany Spojených států amerických se všemi patřičnými atributy, ale ještě zdaleka neměli vyhráno.

Většina bílých Jižanů zůstala věrná svým starým stereotypům a nedokázala respektovat černochoy jako rovnocenné spoluobčany. Jejich nenávisť našla naplnění v nově vzniklém hnutí Ku-klux-klan, které usilovalo o znovunastolení dominance bělochů v jižních státech Unie. Terorizovali černošské obyvatelstvo i severní aktivisty, aby je odradili od účasti na politickém životě.⁵ V roce 1869 bylo hnutí formálně zrušeno, ale jeho aktivity dále pokračovaly až do roku 1877, kdy došlo ke zrušení Rekonstrukce.⁶

Po osvobození otroků na Kubě se vrátily obavy bělošské populace, hojně podporované generálním kapitánem ostrova Polaviejou, který s neskryvaným sklonem k rasismu šířil

⁴ Shy a Tindhall, *Dějiny Spojených států*, Nakladatelství Lidové noviny, str.332

⁵ Opatrný, Josef, *Amerika v proměnných staletí*, Libri, Praha, str. 298

⁶ Shy a Tindhall, *Dějiny Spojených států*, Nakladatelství Lidové noviny, str.343

zprávy, že povstalci v čele s Maceem zamýšlejí nastolit černošskou republiku tak, jako na Haiti. Obavy bílých Kubánců sílily a vůdcové boje za nezávislost, nyní většinou v exilu, byli nuceni vystoupit a ujistit společnost, že černoši i běloši v jejich řadách bojují za stejnou věc.⁷

V tuto dobu se hlavní překážkou v boji za nezávislost staly rasistické stereotypy v kubánské společnosti. Maceo se musel stáhnout do pozadí a velení se přesunulo do rukou José Martího, který musel dokázat, že nezávislá Kuba bude patřit rovným dílem jak černochům, tak bělochům.

Martí byl dítětem španělských přistěhovalců. Jeho matka přišla na Kubu v rámci programu posílení bělošského obyvatelstva ostrova a otec by španělský voják. Během svého exilu v USA se zabýval otázkami, které dodnes tíží Latinskou Ameriku. Byl zastáncem rasové rovnosti a bojoval proti připojení Kuby k USA. Svůj názor na rasovou nesnášenlivost vyjádřil ve svém často citovaném výroku „*Kubánc je více než běloch, více než mulat a více než černoch.*“⁸

Martí, společností uznávaný novinář a zapřísáhlý odpůrce kolonialismu, byl také autorem eseje '*Naše Amerika*' ('*Nuestra América*'). Martí viděl Latinskou Ameriku jako výsledek míšení předkolumbovské a hispánské kultury, které vytvořily svébytný a hodnotný celek. Od počátku 90. let se intenzivně podílel na přípravě další etapy boje za nezávislost proti španělskému kolonialismu na Kubě, jeho snaha však byla přetržena smrtí v boji.⁹ Pojem '*Nuestra América*' však přetrval v projevech a srdcích mnoha latinskoamerických intelektuálů po desetiletí. Pro některé, například pro Fidela Castra, se stal součástí vlastní politiky.

V severních státech USA se již v této době plně prosazoval podnikatelský duch a hospodářská oblast zaznamenala velký růst. Prvním úspěchem byl rozvoj těžkého průmyslu a textilní výroby s tabákovým průmyslem. Celkově došlo k zásadní přeměně americké společnosti z agrární na průmyslovou. Jižanskou politiku ovládla plantážnicko-obchodnická

⁷ Gott, Richard, *Kuba*, Nakladatelství Mladá Fronta, str. 116

⁸ Opatrný, Josef, *Kuba- Stručná historie států*, Libri, str. 53

⁹ Gott, op.cit., str. 117

elita, známá pod jménem bourboni. Zástupci bílé elity černochoy částečně respektovali, protože usilovali o jejich volební hlasy. V Jižní Karolině se černoši ve správě udrželi až do roku 1900.¹⁰ Z pohledu rasové nesnášenlivosti se jednalo o poklidné období, bylo dokonce mírnější, než později ve 20. století. Segregace byla přítomná na místech jako školy, kostely, hotely, ale neobjevovala se ještě tolik ve vlacích, na nádražích, v divadlech a v bufetech.

I přes známky pokroku v této otázce přijímali mnozí bílí Američané radikální rasistický názor, který hlásal, že černoši, kteří nabyli svobody, tíhnou zpět k bestialitě. Shovívavost bělošského obyvatelstva začala postupně upadat a objevily se snahy odejmout černoškému obyvatelstvu volební právo, což se povedlo jen částečně díky Patnáctému dodatku. V čele těchto snah stál stát Mississippi, který měl být příkladem pro další státy. Stát Mississippi například žádal oddělení prostoru ve vlaku podle rasového původu cestujících, za nedodržení měla být pokuta.¹¹ Brzy se rozvinul princip zákonné segregace ve všech oblastech jižanského života a znovu byl zdůrazňován rozdíl mezi černou a bílou rasou.

Černí Američané našli formální svobodu, ale k jejímu skutečnému naplnění nedošlo. Jižanská společnost, silně ovlivněná otrokářstvím, nebyla schopna přijmout černošské obyvatelstvo jako rovnocenné spoluobčany. Představa černošské politické nadvlády zůstala i nadále negativně zakořeněna v jejich myslích.

Spojené státy využily atmosféry, která panovala na Kubě k prosazení svých zájmů, což vedlo k vyhrocení americko-španělských vztahů, které procházely hlubokou krizí. Tuto krizi způsobila zhoršující se situace koloniální ekonomiky, která byla úzce spjata s americkým trhem. Španělé se snažili se o omezení obchodu, což vedlo k velké hospodářské recesi a následnému zhoršení vztahu Kuby ke koloniální politice.

Roku 1898 se ozývaly hlasy žádající o intervenci USA a Američané vtrhli na Kubu a zbavili ji během pár týdnů španělské kontroly. Kubánci, kteří se tohoto cíle snažili tři roky

¹⁰ Shy a Tindhall, *Dějiny Spojených států*, Nakladatelství Lidové noviny, str. 595

¹¹ Shy a Tindhall, *op.cit.*, str. 595

dosáhnout, byli připraveni o možnost rozhodovat o budoucnosti ostrova. Po otevřeném americko-španělském konfliktu ostrov spravovala americká okupační armáda až do roku 1902, kdy se součástí kubánské ústavy stal Plattův dodatek (La Enmienda Platt), zaručující USA právo zasahovat do vnitřních záležitostí Kuby. Kubánský lid již déle než století považuje dodatek za připomínku pokořující úmluvy, která byla Kubě vnucena v závěru okupace USA.¹²

Při jednáních Američané bez zábran požadovali plnou kontrolu nad zahraniční politikou a vnitřními záležitostmi ostrova. Přijetím několika dohod se Kuba dostala pod kontrolu USA zejména v oblasti hospodářské. Proti se postavil generál Juan Gualberto Gómez, někdejší Martího žák a jeden z černošských vůdců ve Válce za nezávislost. Negativní vliv Plattova dodatku dozníval ještě dlouho poté, co byl v roce 1934 zrušen. USA na Kubě vojensky zasahovaly do politického dění ještě v letech 1906–1909, 1912 a letech 1917–1923.¹³

V roce 1902 byla formálně vyhlášena Kubánská republika a země byla oficiálně předána prezidentu Estradovi, americkému občanovi narozenému na Kubě a veteránu exilové politiky. Castrovi historici nazývají toto období pseudorepublikou.¹⁴

Podmínky pro černošské obyvatelstvo se po skončení války nezlepšily. Pro novou republiku byly velmi charakteristické pokusy armády zasahovat do politických událostí, korupce, gangsterství, občasné vojenské intervence USA, ale také ekonomický růst, který se však týkal jen malé části společnosti.

Republika trvala téměř šedesát let, a to až do revoluce Fidela Castra, který dokonce zrušil výročí 20. května, které bylo slaveno jako den vzniku Kubánské republiky.¹⁵

¹² Opatrný, Josef, *Stručná historie států – Kuba*, Libra, str. 57

¹³ Gott, Richard, *Kuba*, Nakladatelství Mladá Fronta, str., 148

¹⁴ Gott, op.cit., str. 149

¹⁵ Gott, Richard, *Kuba*, Nakladatelství Mladá Fronta, str. 149-150

Estrada byl mužem své doby. Byl zástupcem vzdělané vládnoucí třídy, která doufala v pevné a stabilní vztahy s USA i po získání nezávislosti. Mezi Kubánci se pozvolna začínal formovat nacionalismus, ale pravdou zůstává, že část kubánské společnosti v předchozím půlstoletí odešla do Spojených států, aby tam pracovala, studovala, či drobně podnikala. Hospodářská nejistota a války vedly k velké migraci. Mnozí z těch, kteří odešli, byli nadchnutí možnostmi, které nabízela americká společnost. Migrace trvala několik generací a zasáhla celou kubánskou společnost, odcházelo i černošské obyvatelstvo. V prvních letech republiky měla téměř každá vlivná osoba zkušenost s pobytem ve Spojených státech, ke kterým uchovávala velmi kladný vztah.

V roce 1905 získalo na Kubě právo na vlastnictví půdy více než 13 000 občanů USA, kteří s sebou přinesli i milionové investice.¹⁶ Kubáncům nezbývalo než se připojit k nové ekonomické síle. Společnost, kterou dlouhodobě trýznily války, byla rasově i třídně rozdělena a obyvatelé osvobození z koloniálních pout nedokázali postavit nový stát na pevných pilířích své národní identity.

Na Kubě v počátku 20. století vytvářeli Američané dojem, že jsou jen pasivními společníky, často však zasahovali do vnitropolitických událostí a opakovaně intervenovali na ostrově.

Spojené státy byly v těchto letech na vzestupu a pomalu se stávaly světovou velmocí. Velkou měrou pomohla válkou poškozená Evropě nejen vojenským zásahem, ale především zásobováním trhu. Migrace černošského obyvatelstva na sever, zejména do okolí Detroitu a Chicaga, dala černošům nová pracovní místa a společenský posun.¹⁷

Po ukončení války Evropa stále potřebovala americké zboží, což zvyšovalo ceny pro samotné Spojené státy. Začaly se šířit dělnické i rasové nepokoje a Spojené státy si následně

¹⁶ Gott, op.cit., str. 150

¹⁷ Williamson, Edwin, *The Penguins History of Latin America*, Penguin, str. 238

našly nového nepřítele, bolševika. Část společnosti se stávala stále více podezíravá vůči imigrantům.

Znepokojivý byl i rychlý proces zakládání nových politických stran, jako byla Komunistická dělnická strana Ameriky. Ta sice neměla velký vliv na společnost, problémy přineslo až obnovení činnosti Ku-klux-klanu. V roce 1920 sdružení započalo velkou náboženskou kampaň a svým heslem „Narozený v Americe, bílý a protestant“ získalo pět milionů stoupců. K hnutí se hlásili i významní politici, kteří přispěli k její nepříliš dobré image díky své účasti v korupčních aférách.¹⁸ Organizace vystupovala také proti Židům, bolševikům a katolíkům. Podporovali program snížení imigrace, který se těšil podpoře ve velké části americké společnosti.

Po krátké hospodářské krizi na počátku 20. let došlo k výrazné změně životního stylu Američanů, zejména díky rozvoji automobilismu, letectví, filmového průmyslu a jazzu. Nově vzniklý hudební žánr měl společensky významný charakter, pomohl k přiblížení afrických kořenů a tradice, která měla kořeny v evropské kultuře. Snížila se nezaměstnanost a střední vrstvě stouply mzdy, takže si najednou mohla dovolit nevídaný luxus.¹⁹

Postavení černochoů bylo lepší na severu Spojených států, kde se mohli účastnit politického života, paradoxně to vedlo ke vzniku protestního hnutí v čele s Marcusem Garveyem. Vyzdvihovali kvality černošské kultury, někdy dokonce hovořili o její naprosté výlučnosti a o přesunu černochoů zpět do Afriky. Vzestup hnutí zastavila až deportace Garveye na Jamajku. Důsledkem jeho deportace bylo posílení pozice Národního sdružení pro povznesení barevného obyvatelstva, v jehož čele stáli černošští zástupci spolu s bílými liberály. Domnívali se, že vzdělanost a výchova mohou napomoci k potlačení diskriminace ve

¹⁸ Shy a Tindhall, *Dějiny Spojených států*, Nakladatelství Lidové noviny, str. 606

¹⁹ Opatrný, Josef, *USA - Stručná historie států*, Libri, str.138

společnosti a snažili se o zavedení ústavních dodatků napomáhajících zrovnoprávnění černošského obyvatelstva.²⁰

Kuba se ve stejné době potýkala s jinými problémy. Společná byla jen nevraživost k černošskému obyvatelstvu. V prvních třiceti letech dvacátého století došlo na ostrově k naplnění dávné ambice Kubu vybělit. Mnoho Španělů nacházelo na ostrově dále svůj domov a Kuba zůstala zemí bílých usedlíků, kteří měli velký vliv na dění v zemi.

Na převážně bělošské Kubě však stále žila početná skupina černošského obyvatelstva, která nebyla spokojena. Černí vojáci bojovali ve válkách za nezávislost, jejich snaha nebyla však odměněna a na rozdíl od bělošských veteránů čelili diskriminaci v přijetí do zaměstnání.²¹ Narostl počet chudých černých občanů. V republikánském období opět posílil rasismus ve společnosti a na otázku zrovnoprávnění se velmi rychle zapomnělo.

Dva nejvýznamnější černošští představitelé nové doby, Juan Gualberto Gómez a Martín Morúa Delgado, svou činnost zaměřili zejména na podporu vzdělávání a integrace. Usilovali o změnu v zákonodárství, která by zabraňovala rasové segregaci na veřejných místech a zakazovala diskriminaci v zaměstnání, prosazování černošských práv bylo v té době však problematické. Působení těchto dvou politiků můžeme zhodnotit jako neúspěšné, s výjimkou zrušení diskriminace černošského obyvatelstva v dělostřelectvu.²²

Černoši, zejména váleční veteráni, začali zvažovat myšlenku na založení vlastní politické strany. Veřejně hovořili o zklamání z postupu Liberální strany, kterou podporovali. Strana neudělala nic pro zlepšení podmínek, a tak v roce 1907 vznikla první černošská politická strana, která se jmenovala Nezávislá strana barevných. Mezi jejími zakladateli vynikal černoš Evaristo Estenoz, který se narodil jako otrok a pracoval v Havaně jako

²⁰ Opatrný, Josef, *Stručná historie států – USA*, Libri, str. 140

²¹ Gott, Richard, *Kuba*, Nakladatelství Mladá Fronta, str. 159

²² Gott, op.cit., str. str. 161

dodavatel a procestoval Spojené státy, aby se inspiroval chodem tamějších černošských organizací.²³

Nová strana a deník *Previsión* začaly dávat podnět prvnímu černošskému uvědomění. Apelovaly, aby byla zrušena bíle orientovaná přistěhovalecká politika. U bělošského obyvatelstva dokonce vypukly obavy z revoluce, podobné té, která se odehrála na Haiti, Estanoz byl obviněn z šíření černého rasismu. Kongres na základě těchto událostí zakázal zakládání politických stran podle barvy pleti a Nezávislá strana barevných byla zrušena.

Estanoz se však nevzdal a hrozil válkou ze strany černošského obyvatelstva. Doufal, že vyvolá americkou intervenci a odstartoval ozbrojené povstání. Šlo o rasovou válku, v níž běloši rozdrtili své černé odpůrce. V očích tehdejších úřadů šlo o černošskou rebelii, o události se však v té době spekulovalo i jako o záměrném rasistickém masakru organizovaném vládou. Toto krveprolití zůstalo po dlouhá léta vryto v paměti kubánských černochů. Ti se vyřadili z politického života a začali se vracet ke svým africkým kořenům. Později se stali součástí kubánské institucionální společnosti jen na nejnižších funkcích v armádě a u policie.²⁴

Ačkoli byla republika charakteristická bílým rasismem, korupcí a americkými intervencemi, zaznamenala i nemalý úspěch v ekonomické oblasti, zejména díky novým investicím do cukrového průmyslu a železnic. Poptávka po cukru byla obrovská především v období první světové války.

Vzhledem k cukrovému boomu bylo zapotřebí více pracovních sil na cukrových plantážích, které byly v té době rychle zakládány. Afrokubánci již nechtěli pracovat na plantážích, a tak se kubánská vláda rozhodla získat pracovní síly ze sousedních ostrovů Haiti a Jamajka, i když byl dovoz černošských pracovních sil z Karibiku od přelomu století

²³ Gott, Richard, *Kuba*, Nakladatelství Mladá Fronta, str. 163

²⁴ Gott, Richard, *op.cit.*, str. 164

zakázán. Nipe Bay Company, kterou vlastnila americká United Fruit Company, požádala vládu nejprve o svolení k dovozu 1400 černošských pracovníků z Haiti. V následujícím desetiletí pak na Kubu přijelo dalších 200 000 černošských pracovníků z Haiti a 80 000 z Jamajky. Pracovali pouze v době sklizně, takže mnozí vlastníci pozemků dávali přednost Hait'ánům, protože mimo sezonu odplouvali domů. Jamajčané zůstávali a zanechali znatelnou stopu na složení obyvatelstva východní Kuby. Američané si více oblíbili Jamajčany, zejména jako domácí služebnictvo.²⁵

V roce 1920 byly vyhlášeny nové volby. Liberálové opět hlásili, že šlo o podvod a dožadovali se, aby USA vše přezkoumaly. Spojené státy se ocitly v komplikované situaci. Věděly, že pokud dojde k revoluci, budou zmařeny zejména jejich ekonomické zájmy. Docházelo ke stále rostoucímu vlivu levicových skupin, které se formovaly v roce 1925. Do politického vedení se dostal Gerardo Machado, kandidát Liberální strany a představitel latinskoamerického caudilla.

Machado v dobách své vlády opustil liberální představy a nastolil tuhou diktaturu, která v dobách významné hospodářské krize nemohla uspět. Krize narůstala a Kubu ochromila vlna stávek s jedním cílem zastavit americký vliv na Kubě. Machado byl při tlaku levicových skupin donucen odstoupit.

Ve Spojených státech došlo mezitím k prezidentským volbám a v roce 1932 byl zvolen prezident Franklin D. Roosevelt, který přišel s novým programem v ekonomické, sociální i zahraniční oblasti. Napětí ve vztahu k Latinské Americe měla odstranit Politika dobrého sousedství, odmítající vojenské intervence a zasahování do vnitropolitických záležitostí sousedních států. Jedním z prvních kroků bylo zrušení Plattova dodatku a svržení Machada. Celkově došlo ke zklidnění politických vztahů mezi Spojenými státy a Latinskou Amerikou.

²⁵ Gott, Richard, *Kuba*, Nakladatelství Mladá Fronta, str. 170

Radikální a levicové skupiny dosadily na post kubánského prezidenta svého kandidáta a prosadily svůj plán na pozemkové reformy a znárodnění majetku amerických společností.

Kontroverzní byl vládní dekret, který odrážel pocit zklamání z mnoha desetiletí nacionalismu. Vláda nařídila všem podnikům, aby padesát procent zaměstnanců tvořili rodilí Kubánci, čímž byl vyjádřen nepřilíš vstřícný postoj ke španělskému obyvatelstvu a černochům z Jamajky a Haiti. V roce 1985 používá Fidel Castro tohoto vládního postupu k propagaci rovnoprávnosti na Kubě a odsuzuje deportace černochů jako zločin proti lidskosti. Ve své době tento dekret nacházel davy příznivců.²⁶

Na kubánské politické scéně čtyřicátých let se objevuje Fulgencio Batista, jeden z vůdců protimachadovské opozice. Batista si byl vědom, že USA uznají jen umírněného prezidenta, což ovlivnilo jeho další politické jednání. USA uznaly nového prezidenta a došlo ke zrušení nenáviděného Plattova dodatku. Američané podporovali během celých padesátých let Batistův režim na Kubě a přihlíželi zrodu jednoho z nejnásilnějších diktátorských režimů Latinské Ameriky.

Batista se svým původem přibližoval lidu své země. Hrdě se hlásil k africko-indiánsko-čínské krvi a v počátku se těšil značné oblibě. V této době se také zvyšovala popularita komunistů. Došlo k sepsání nové ústavy, která byla velmi pokroková, ještě po řadu let se na ní navazovalo. Byla stále ovlivněna americkými vzory a podporovala úlohu státu v ekonomickém a sociálním vývoji země, například přikazovala osm let povinné školní docházky pro všechny děti.²⁷ Neklid kolem černošského obyvatelstva však stále přetrvával, a to i přes zakládání politických stran na rasovém základě.

Druhá světová válka opět znamenala pro Kubu zvýšení cen cukrové třtiny, což byla pro Batistu a Kubu dobrá zpráva. Celé období první poloviny 40. let bylo ve znamení

²⁶ Gott, Richard, *Kuba*, Nakladatelství Mladá Fronta, str. 184

²⁷Gott, Richard, *op.cit.*,str.186

sociálního smíru a tudíž zanechalo v kubánském lidu pozitivní vzpomínku na Batistovu vládu.

Na druhou stranu v zemi stále narůstala inflace.

T a b u l k a č.1: Rozložení pracovních sil na Kubě podle barvy pleti (rok 1943)

	% barevných	% bílých
Zemědělství	23.0	77.0
Těžební průmysl	33.0	63.0
Stavební průmysl	44.2	55.8
Výroba	35.9	64.1
Doprava a komunikace	22.9	77.1
Obchod	15.9	84.1
Bankovníctví a finance	9.2	90.8
Domácí služby a soukromé asistence	46.9	53.1
Turistický průmysl	39.7	60.3
Vládní sektor	19.3	80.7
Průmysl	26.5	73.5

In: Louis A. Pérez, Jr., Cuba between War Revolution 1999

V těchto letech byli černí obyvatelé Kuby na konci společenského žebříčku. Skoro 30 % mladých černochů nad 20 let bylo negramotných. Připomeňme si, že na konci koloniálního období bylo toto procento vyšší, dosahovalo až 72 %. Ke snížení počtu negramotných černochů došlo v dobách ustanovení Kubánské republiky, stále však trpěli nedostatkem

pracovních příležitostí a špatnou zdravotní péčí. Drželi prvenství také v počtu odsouzených obyvatel věznic a obvykle vydělávali na stejné pracovní pozici méně než bílí Kubánci.²⁸

Spojené státy vstoupily do války až později, ale od počátku pomáhaly svými dodávkami Británii. Ohromný význam měly vládní zakázky pro veřejné americké podniky, které z nich velmi dobře profitovaly. Aby byly společnosti schopny čelit poptávce, musely zvýšit počet zaměstnanců z řad černošského obyvatelstva a žen, což zvyšovalo životní úroveň a sebevědomí obou skupin. Práce v průmyslu byla obecně lépe placena než práce v zemědělství. Černoši pracovali také ve zbrojním průmyslu a jejich přítomnost opět vyvolávala rasové nepokoje, tentokrát se však dožadovali svých práv mnohem aktivněji a s větším úspěchem.²⁹

Z druhé světové války vyšly Spojené státy opět hospodářsky posíleny se zájmem zapojit se více do mezinárodní politiky. Také si našly nového nepřítele, a to Sovětský svaz.

Po volebním klání z roku 1948 dosáhlo černošské obyvatelstvo dalších výhod v podobě zrušení diskriminačních zákonů při přijímání zaměstnanců do vládních institucí a armádních složek. Tyto a ještě další sociální výhody získali Afroameričané, aby podpořili kandidaturu stávajícího prezidenta Harryho Trumena. Přes odpor jižanských zastánců segregace byl zvolen s velkým náskokem v počtu hlasů.

V 50. letech na Kubě tvořilo černošské obyvatelstvo 27 % z celkového počtu populace, což bylo zhruba 1,6 milionů z 5,8 milionů obyvatel.³⁰ Černí Kubánci byli nadále nejvíce zaměstnáváni ve stavebním průmyslu a v domácích službách. Naopak nejméně byli zastoupeni v bankovníctví a ve vládních organizacích. Například v roce 1954 bylo pouze pět z padesáti čtyř senátorů černošského původu.

²⁸ Pérez, A. Louise, Jr., *Cuba between war and Revolution*, Oxford University Press, str. 108

²⁹ Opatrný, Josef, *Stručná historie států – USA*, Libri, str. 171

³⁰ Gott, Richard, *Kuba*, Nakladatelství Mladá Fronta, str. 190

Na počátku 50. let byla Kuba ekonomicky stabilní a až po korejské válce došlo k propadu. Prošla několika násilnými etapami a začalo být zřetelné, že situace je neudržitelná. Stávající politická garnitura byla zdiskreditována a objevili se noví adepti na účast v politickém dění ostrova, například Fidel Castro.

Na severoamerickém kontinentě vypadala situace v 50. letech zcela odlišně. Americká společnost začala naplno využívat svého bohatství k novému životnímu stylu. Svou pozornost směřovala k materiálním věcem a plně se oddala spotřebnímu způsobu života. Zlepšující se hospodářská situace se stala inspirací a předmětem fascinace pro řadu lidí po celém světě.

I přes sílící pocit jedinečnosti a nepřekonatelnosti měly Spojené státy stále jednu nevyřešenou otázku, která ovšem byla stále palčivější. První vážné problémy se objevily již v polovině 50. let s hnutím Martina Luthera Kinga, který hlásal rasovou rovnost na všech společenských úrovních. Můžeme hovořit o revoluci v rasových vztazích, která byla předzvěstí společenských změn v následujících letech.

Martin Luther King, vnuk otroka, byl vysokoškolsky vzdělaný černoš a reverend baptistické obce v Montgomery, stát Alabama, který se zasloužil o zrovnoprávnění černošského obyvatelstva v USA.³¹ Bojoval s velkým nasazením a nevyhnul se časté kritice ze strany silně xenofobní jižanské společnosti, několikrát musel čelit i pokusu o atentát. Po události, která se odehrála v montgomerském autobuse, kde černošská cestující odmítla uvolnit místo bílému muži a byla následně zatčena, se stal respektovaným vůdcem hnutí za zlepšení podmínek v Montgomery. Spor o segregaci v autobusech nakonec dopadl ve prospěch černošského obyvatelstva. V roce 1958 M. L. King opustil funkci duchovního a začal se věnovat naplno občanským právům černošů.³² Stal se pro celý svět symbolem boje za rovnoprávnost a roku 1964 mu byla udělena Nobelova cena za mír.

³¹ Rysková, Světlana, *Život Martina Luthera Kinga*, Horizont, str. 67

³² Shy a Tindhall, *Dějiny Spojených států*, Nakladatelství Lidové noviny, str. 655

Na Kubě rasové problémy stále přetrvávaly, chyběl silný černošský vůdce, osobnost, která by v zemi s vládnoucí diktaturou prosadila řešení černošské otázky. Na ostrově bylo černošské etnikum stále vyčleněno z politického života.

Vraťme se k symbolu kubánské revoluce Fidelu Castrovi, potomkovi španělských imigrantů a bohatého statkáře, jenž studoval na havanské právnické fakultě a již v tomto období se politicky angažoval. Od roku 1951 byl členem Ortodoxní strany a byl velkým kritikem Batistova režimu.³³ Založil tzv. Hnutí mládeže století, s nímž začal připravovat první ozbrojenou akci. Útok na kasárna Moncada v Santiagu 26. července 1953 však skončil neúspěchem. Castro padl do zajetí a ke své obhajobě *'Historie mě zproští viny'* použil Martího myšlenky. Právě dobře voleným odkazem připomněl Kubáncům jejich vlastní historii a pocit sounáležitosti, který v zemi doposud tolik chyběl. Již v této době prokázal pozoruhodné řečnické schopnosti, které mu přinesly popularitu nejen na Kubě.

V exilu založil Hnutí 26. července a zahájil partyzánskou válku. Po útěku Batisty v roce 1958 se zmocnil vlády nad ostrovem. Castrova politika se odklonila od Spojených států a našla spojence v Sovětského svazu. Spolu s nejbližším spolubojovníkem Ernestem Guevarou se snažili o převzetí veškeré iniciativy v boji proti USA.

Kuba v 60. letech všemi silami podporovala partyzánská hnutí v Latinské Americe. Od 70. let se Castro podřizoval politice Sovětského svazu a nasazoval kubánské vojenské síly všude, kde SSSR nemohl, čímž jeho autorita klesala..

Dnes se Castro prezentuje jako poslední zástupce marxistické myšlenky a neústupný bojovník proti americkému imperialismu ve světě. Přes problémy s režimem dodnes najdeme po celém světě mnoho obdivovatelů Castrova režimu.

Černošská otázka na přelomu 50. a 60. let nedospěla významných změn. Pouze hrstka černochoů bojovala v pohoří Sierra Maestra a podílela se na útoku na Moncadu. Zdrženlivost

³³ Opatrný, Josef, *Amerika v proměnných staletí*, Libri, Praha, 304-305

měla své opodstatnění v absenci politického programu obracejícího se k černochům. Castrovo Hnutí 26. července vůbec nezmiňuje v programu černošskou otázku. Jediná strana podporující černochoy byla strana komunistů.

Další možnou příčinou zdrženlivého postoje ze strany černochů byla důvěra v diktátora Batistu. Bělošská elita jím opovrhovala, měl zákaz vstupu do některých barů pro bílé. Jeho odmítavý postoj k bělošské nadřazenosti a podpora afrokubánské tradice mu přinesl důvěru černošského obyvatelstva, aniž by pro něj něco významného udělal.

Revoluce na Kubě napomohla k umírnění diskriminace, ale na druhé straně byli stále tací, kteří rádi vmetli rasistickou urážku do tváře. Castrovu revoluci provedli bílí radikálové, přičemž mnozí z nich byli potomky nedávných španělských přistěhovalců. O století dříve by bojovali proti rovnoprávnosti kubánských černochů.³⁴

Castro si uvědomil, že podpora Afrokubánců je pro úspěch revoluce nutná a přistoupil k náležité propagaci proti rasové diskriminaci. Prohlásil, že barevné odstínění nemá žádný význam. Jeho projev začal být nazýván *'Prohlášení proti diskriminaci'*. Všechny kubánské podniky, které byly původně určeny pouze bělochům, musely být zpřístupněny všem, nebo uzavřeny. Mnozí běloši byli s tímto vývojem událostí nespokojeni. Castrova milénka Teresa Casusová mluvila o použití černochů jako o taktické zbrani Castrovy promyšlené strategie. Patrná je taktéž inspirace Kennedym v oblasti rovnoprávnosti.³⁵

Spojené státy upnuly své naděje na mladého charismatického politika Johna F. Kennedyho, který nastoupil do úřadu v roce 1961, ale již v roce 1963 zemřel při atentátu. Ve svém prezidentském období musel čelit rozsáhlým protestním akcím černošského obyvatelstva pod vedením Martina Luthera Kinga. Vzniklá situace vyvolala politiků a došlo ke značnému posunu v otázce zrovnoprávnění černošského obyvatelstva.

³⁴ Gott, Richard, *Kuba*, Nakladatelství Mladá Fronta, Praha, str. 198

³⁵ Gott, Richard, op.cit. str. 200

Po smrti prezidenta Kennedyho nastoupil do úřadu člověk značně odlišný, Lyndon B. Johnson, který navázal na administrativu svého předchůdce zejména v řešení černošské otázky. Ve svém programu se účelově věnoval problematice rasové segregace a jejímu řešení. Kongres odhlasoval zákaz segregace na veřejných místech a Martin Luther King začal tvrdě prosazovat registraci černých voličů na jihu. Militantní část černošské populace, ze které vzešlo hnutí Černí panteréři, ale nebyla stále spokojená a od poloviny 60. let žádala naprosté oddělení obou ras. Vyvolané rasové nepokoje zapříčinily velké finanční i morální škody. Ve stínu černošského hnutí se snažila podobně drsným způsobem prosadit řada menšinových skupin. Události 60. let tak ovlivnily řadu faktorů utvářejících kulturu společnosti nejen Spojených států, ale celého světa.

Pro obě země jsou 60. léta obdobím značných změn ve společnosti. Ačkoli byla jejich politická i ekonomická situace naprosto odlišná, spojuje je problematika zrovnoprávnění černošského obyvatelstva a vzájemná nevraživost, která trvá dodnes.

Spojené státy, ač zmítány problémy, byly mezinárodně uznávanou konstitucí a byly několik let v dominantním postavení. Pro velkou část světové populace se staly symbolem demokracie a svobody, pro ostatní zůstaly v pozici vykořisťovatelů a nenáviděných imperialistů. Rasové problémy bylo nutno řešit dříve v USA než na Kubě, již v 50. letech byla situace alarmující a žádala si pozornost nejvyšších vládních orgánů. Problematika nerovnoprávnosti mezi občany různé barvy pleti byla i na Kubě, ale nebyla hlavním bodem nové vládní politiky.

6. Kuba

Současná Kuba disponuje vysokým počtem Afrokubánských odborníků v nejrůznějších odvětví vědy a techniky, ale ne vždy tomu tak bylo, jak stručně nastiňuje předcházející kapitola historického exkurzu.

Otázka, zda se nevrátí kubánská společnost ke starým „diskriminačním“ pořádkům trápí starší generace po desetiletí a vrcholí v 90. letech 20. století, kdy Kubu postihla doposud největší krize od revoluce 1959. Krize devadesátých let minulého století vyvolala nejistoty nejen v dopadu na život běžných občanů, ale především na rasové napětí, které Kubu v minulosti několikrát zasáhlo.

Černí Kubánci závislí na činnosti státu v ekonomicko-sociálních příležitostech. Vládní politika mohla minoritní skupiny aktivně začlenit do chodu národní společnosti nebo je vytěsnit na její okraj.

Při dlouhé snaze o vytvoření kubánské národní identity není tento společenský vývoj ničím překvapivý. V období propadů a změn se utvářely dva základní postoje k černým občanům Kuby. Někteří bílí politici viděli příležitost vytěsnit minoritní skupiny ze společenského života, černošští intelektuálové naopak spatřili možnost k prosazení José Martího snu o rasové rovnoprávnosti.

José Martího idea o rasové rovnoprávnosti zůstala dlouho nenaplněna, v raných 90. letech minulého století revoluční vláda vyhostila první černochoy. Faktem však zůstává, že sociální mobilita chudých (černých) Kubánců byla zajištěna již od počátku 60. let s nástupem režimu Fidela Castra. Tento krok znamenal posun zejména ve vzdělávání černošských dětí a v následné utváření prvních černošských skupin s dosaženou úrovní vzdělání.

Ve skutečném dopadu Kubánské revoluce na postavení černošského obyvatelstva se však spousta autorů výrazně rozchází. Jedni tvrdí, že revoluce vyřešila rasovou otázku na Kubě a druzí se domnívají, že nedošlo k výrazným změnám v otázkách rovnoprávnosti.

Současná historiografie se drží střídmejšího výkladu pragmaticky vycházejícího z dvou protikladných tvrzení. Nepopírá zlepšení podmínek pro černochoy, ale zároveň netvrdí, že společnost byla bez diskriminace.

Rasová problematika na Kubě v předrevolučním období byla v odborné literatuře tématem opomenutým. Některé sociologické školy tvrdí, že diskriminace na Kubě již v této době neexistovala. Tento názor byl však již několikrát vyvrácen pádnými argumenty, například Casal potvrdil, že kubánská společnost před rokem 1959 byla silně rasistická a černoši byli drženi na spodu společenského žebříčku.³⁶

Bezesporu se všechny školy shodnou jen v tom, že Kuba hledá svou národní identitu v řádu staletí. V období republiky se poukazovalo zejména na hrdinství černošských bojovníků ve válkách za nezávislost Kubu a nebyl opomenut vliv černošské kultury na tradiční kubánskou muziku, tanec, jídlo a jazyk.

Revoluce roku 1959 také jen náznakem vyzvedla přínos černošské populace na Kubě. Někteří spisovatelé a další kulturní autority popularizovali africké kořeny společnosti, jako základní prvek kubánského národního folklóru, například básník Nicolás Guillén.

Kubánská vláda v 60. letech postavila téma rasové otázky na okraj zájmu jednoduchým vysvětlením, že rasismus ze společnosti zmizel spolu s odstraněním bílých privilegovaných tříd. Castrův postoj byl v tomto směru zcela striktní a jakákoli spekulace o pokračující diskriminaci ve společnosti byla tímto tvrzením popřena.³⁷ To se odrazilo na počtu a hloubce vědeckých prací věnovaných diskriminaci ve společnosti.

Všeobecně víme, že postavení rasově odlišných menšin hrálo prim od koloniálního období. Pro bližší studium můžeme rozdělit toto období na dvě etapy: období republiky (1902–58) a období revoluce (1959 po současnost).

³⁶ Casal, Lourdes, *Revolution and Race*, Ediciones Universal Miami, 1971, str.11

³⁷ Sutherland, *The Youngest Revolution*, Dial Press, str. 149

Většina autorů první etapy hodnotí kubánskou společnost jako rasově nerovnoprávnou a zároveň se snažící vytvořit mýtus o rovnosti, který podporuje občasným vydáváním studií a životopisů černých hrdinů v boji za nezávislost Kuby. Zatímco Kuba tvořila obraz rasově vyrovnané a liberální společnosti, realita běžného života černého Kubánce byla diametrálně odlišná. Pouze mizivé procento se vymanilo ze dna společenského žebříčku.

Na druhou stranu je vyzdvihována možnost volného přístupu ke vzdělání, zaměstnání a přirozené integrace do kubánské národní společnosti.

Objevují se potvrzené spekulace některých renomovaných autorů o zahraničním vlivu na vývoj kubánské národní společnosti.³⁸ Zvláště v průběhu první republiky (1902–33) měly vliv Spojené státy, které měly kontrolu nad ekonomikou, zejména v obchodu s cukrovou třtinou. Americké investice na Kubě s sebou nepřinesly jen hospodářský růst, ale především politický tlak světové velmoci.

USA narušily kubánskou nezávislost, ale uchovaly stávající sociální podmínky, které independisté chtěli transformovat ve jméno svobodné, nezávislé a liberální společnosti.³⁹

Raná republika Kuba je jasným důkazem nevyváženého utváření rasového žebříčku. V dobách hospodářského růstu bílí občané ostrova těžili z politického systému, který držel černé spoluobčany na okraji společenského života.

Samozřejmě, že nastalá situace nemohla dlouho zůstat bez odezvy a v pozadí se začaly utvářet opoziční hnutí. V prvních desetiletích republiky nemohli zůstat bez povšimnutí afrokubánští bojovníci, kteří hráli důležitou roli v osvobozené armádě. Příkladem mohou být boje proti Španělům, během kterých Kuba vyhlásila všechny občany za sobě rovné.

Národní ideologie tehdy proklamovala novou republiku, která bude politicky nezávislá a rasově svobodná, jak tvrdil José Martí. Rasová rozmanitost začala být považována za společenskou realitu, avšak dosud se nepočítalo s jejím plným zakořeněním do kubánského

³⁸ De La Fuente, Alejandro, *A Nation for All*, The University of North Carolina Press, str. 23

³⁹ Pérez, *Cuba under Platt Amendment*, University of Pittsburgh, str. 103

života. Existovala snaha o vytlačení afrického vlivu a utvoření nové kubánské identity. Vše se dělo na pozadí ekonomické nejistoty, což významně přispívalo k naději na nové uspořádání Kuby.

První velká bitva v boji za utvoření národní identity se odhrávala během ustanovení státního občanství a definici volebního práva. Volební právo pro mužskou populaci bez rozdílu rasové příslušnosti vstoupilo v platnost rokem 1901. Schválení tohoto volebního práva bylo vzácným jevem i mezi dalšími zeměmi s vysokým počtem populace afrického původu.

V prvních letech republiky využil rostoucí počet černých Kubánců možnost přístupu ke vzdělání a nastoupil na pracovní trh, který byl do té doby vyhraněn pouze bílým občanům ostrova. Afričtí obyvatelé USA tuto možnost ještě dlouho neměli.

Výsledkem přístupu ke vzdělání došlo k utvoření černé a mulatské kubánské elity, která se brzy odštěpila od masy chudých černochoů. Vzdělaná vrstva se označila za hlas barevné menšiny na Kubě.

Pro bílé elity se černošská střední třída Kuby stala terčem rasistických útoků. Odezvou bylo vytvoření vlastních společností, které bojovali proti bílé byrokracii.

Proces proletarizace černé venkovské populace byl propagován ve 20. letech. Podle oficiálních statistik až od 40. let měla rasová příslušnost limitovaný dopad na příjem běžných zaměstnanců.

Na rozdíl od USA a některých afrických států usilovala Kuba o alternativní, rasově smíšenou třídní společnost. Pokud bílé elity chtěly monopol na některé lukrativní sektory trhu, nemohly se ho zmocnit v důsledku nedostatku politické moci, kterou během 40. let držela Batistova vláda.

Přispěním k utvoření sociálně strukturované společnosti byla popularizována myšlenka mestizace, vyslovená národně smýšlejícími intelektuály, kteří posunuli Martího myšlenku o krok dopředu. Hlásali, že mestic či mulat je základem kubánské rasy.

Otázka mestizace nebyla pouhou ideologickou myšlenkou bez hlubšího reálného kontextu. Stejně jako v dalších zemích Latinské Ameriky musela být vládnoucí vrstvou brána v úvahu, protože hrozilo nařčení z protinárodních tendencí. Takto vzbuzovala negativní ohlas v Latinské Americe diskriminace veřejně činných černochů v USA.

S úpadkem autoritativního režimu Geralda Machada znovu dozrály podmínky pro vytvoření nové Kuby, zároveň začala diskuze o tom, co „nová Kuba“ znamená a kde bude místo kubánských černochů v sociálním žebříčku.

Úspěšná Komunistická strana hlásala rovnost pro všechny občany bez rozdílu rasové příslušnosti, na rozdíl od ostatních stran, které viděly příležitost vytěsnit černé Kubánce z nově utvořené společnosti. V roce 1939 dosáhly ženy možnosti volebního práva a politické diskuze se zaměřily nejen na rasovou otázku, ale i na další společenské nerovnosti.

Někteří autoři tvrdí, že rasová problematika byla režimem využita pouze k vlastní prezentaci.⁴⁰ Nezaměstnaní a domácí služební prakticky neměli možnost ovlivnit politickou situaci. V těchto skupinách se nacházela většina černých Kubánců.

⁴⁰ Dominguez, *Cuba: Order and Revolution*, Harvard University Press, str. 4

6.1. Vývoj rasové demokracie na Kubě 1902–1959

„Označení Kubánec se vztahuje ke kubánskému lidu (nikoli k černochům).“

U.S. Senate, Reports of the Immigration Commission, *Dictionary of Races or Peoples* (1911), In: Alejandro de la Fuente, *A Nation For All*, The University of North Carolina Press, Chapel Hill London, 1993, str. 57

„Kubánec je víc než mulat, černoch nebo běloch.“

José Martí, *Selected Writings*, Esther Allen, Literary Collection, 2002, 462 stran, April 1, 1893, *MY RACE* (books.Google.es), str. 93

V roce 1898, kdy Španělsko muselo pustit nadvládu nad karibskými koloniemi, byla Kuba a kubánství interpretováno různými směry. Navzdory rozdílností existovala shoda, že rasová rozdílnost je jádrem kubánského národa. Hlavním bodem diskuzí se stala otázka: 'jaká bude nová, rasově rozmanitá postkoloniální Kuba? Uvnitř rasově diverzní společnosti bylo třeba vyhranit pojem 'Kubánec'. Většinový názor hájil stanovisko, že příslušníkem národa je bílý kreol.

Všechna nová politicko-společenská hnutí měla vlastní představu o „pravém“ Kubánci. V opozici k tradičním strukturám stáli členové Osvobozené armády s množstvím černých vojáků z různých sociálních vrstev. Jimi vytvořená koalice měla na počátku velkou podporu Kubánců a podílela se na utváření některých vládních funkcí. Tento stav však trval krátce jen do příchodu USA.

Od roku 1899 převzali nadvládu nad ostrovem Američané pod vedením generála Leonarda Wooda. Američané projeví pochybnosti o schopnosti Kuby vytvořit novou vládu. Argumentovali zejména rasovou rozmanitostí na ostrově. Generál L. Wood a další američtí

důstojníci neskrývali pohrdavý postoj k tmavší, nižší společenské vrstvě a veřejně podporovali vyšší bílou třídu.⁴¹

Američané se snažili o zachování dobrých vztahů s bílými Kubánci. Obchodníky a plantážníky válka ovlivnila, ale nikdy jim nevzala jejich vlastní způsob života. Američané nestáli o konfrontaci a se samozřejmostí jim poskytli podporu, protože věřili, že bílé elity budou hrát prim v utváření nové republiky. Bílí Kubánci této nabídce využili.

Sociální změna za těchto okolností byla velmi nepravděpodobná. Bílí představitelé společnosti pochybovali o zapojení černošské menšiny do národního dění a snažili se minimalizovat černošský vliv na Kubě, v kontextu hrozící ekonomické krize zejména na poli zaměstnanosti.

Navzdory protikladným politickým tendencím na Kubě měli předsedové jednotlivých stran názor na rasovou otázku a národní identitu absolutně totožný. Nepopírali legitimitu rovnoprávnosti jako hlavního principu národa, ale využívali ji jen k politické propagaci a nepodnikali již žádné další politicko-sociální akce. Výsledkem byla interpretace kubánského nacionalismu, jenž se snažil zakrýt existenci rasové problematiky

V rozporu s konzervativní verzí rovnoprávnosti byla její moderní interpretace, která tíhla k Martího odkazu. Zpočátku ji podporovali především černí Kubánci.

Doba plná převratů s sebou přinesla problémy týkající se výkladu národní ideologie, což vyústilo ke vzniku několika alternativ.

První z nich usilovala o vytvoření rovnoprávnosti, ale záhy se objevily protikladné výklady ze stran konzervativních elit a moderních hnutí.

Druhá možnost byla spojená s vyčleněním černých Kubánců z národa a poslední z nich byla alternativa bělení společnosti.

⁴¹ Pérez, Louis A. Jr., *Cuba Between Empires*, Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, str. 113

6.1.1. Rovnoprávnost

Formování národní ideologie obhajující rasové menšiny byl dlouhodobě utvářený proces vyvíjející se na základě politických manipulací. Když byli bílí Kubánci mezi rasově rozmanitou populací ostrova ve viditelné menšině, bylo jasné, že nemohli dosáhnout politické nezávislosti na Španělsku bez utvoření multirasové společnosti.

Zrození Kuby v roce 1869 s sebou přineslo prohlášení, že všichni občané jsou svobodní a sobě rovní. Zrušení otroctví bylo spolu s nastolením rovnoprávnosti hlavním bodem kubánské rétoriky. Vývoj společenského dění jsem popsala v počátku této práce.

Politická situace vyžadovala strhnout černé Kubánce k boji za nezávislost, což nakonec netrvalo dlouho, díky rasově rovnoprávnému programu. Vedení hnutí se navíc ujal charismatický intelektuál José Martí, jehož ideologie se stala pilířem kubánské společnosti na další staletí. Martí, stejně jako další, dobře věděl, že jednota je hlavním předpokladem k úspěchu v boji za nezávislost. Jednota však nemohla být dosažena v prostředí, kde rasa dělila společnost.

V této rozporuplné době Španělé využili strachu bílých Kubánců z nastolení černošské nadvlády na Kubě a odradili je od připojení se k hnutí za boj proti koloniálním pořádkům. Španělé zdůrazňovali rasovou rozpolcenost, která byla na překážku utvoření funkční společnosti.⁴²

Objevila se snaha utvořit směr, který překlene rasovou odlišnost a pomůže vypořádat se s bílým strachem. Martí smíření dosáhl tvrzením, že kubánské (rasové) bratrství bylo tvořeno během války, kde bojovali bílí po boku černých.⁴³ Martí odmítal klasifikaci lidí na základě rasové příslušnosti jako nevhodnou a stavící se proti lidství i přírodě.⁴⁴

Oproti španělské propagandě Martí zdůrazňoval, že různé rasy spolu mohou tvořit národ, opíral se zejména o domněnku, že černí by se nikdy nepokusili zmocnit kontroly nad

⁴² De La Fuente, Alejandro, *A Nation for All*, The University of North Carolina Press, str. 25

⁴³ Ortiz, Fernando y Fernandez, Fernando, *Martí and Race Problem*, Phylon (1940–1956), Vol. 3, No. 3,(1942), str. 250+ 253–276, www.jstor.org, 2008

⁴⁴ Martí, José, *My Race*, www.historyofcuba.com, written by J.A. Sierra, from Patria, 16. April 1893

ostrovem a hlásil, že černoši se nikdy nesnažili postavit proti bílým bratrům, kteří bojovali za zrušení otroctví na ostrově. Martí prohlásil, že černoši by měli být vnímáni jako vděční příjemci štědrosti bělochů, A. Ferrer nazvala černochoy, kteří se ocitli v této paradoxní pozici servilními povstalci.⁴⁵

Nový ideologický směr přiznal existenci rozdílnosti ras, ale snažil se o překonání tohoto rozdílu ve snaze najít naplnění termínů „kubánství“, které by bylo povznesené nad otázky rasové identity. Trvat na svém černošském původu by mohlo být snadno bráno za rasistické a nekubánské.

Politické spektrum počátku 20. století se snažilo o vyčlenění rasové otázky z politického života. Například hlavní strana Partido Moderado v roce 1905 záměrně nezahrnula rasovou otázku do svého programu s domněním, že kubánský lid si je vědom hodnoty bratrství a rovnoprávnosti.⁴⁶ Ostatní politické autority se také domnívali, že Kubánci by měli být rovnoprávnými dědici hrdinů, kteří bojovali za národní identitu, jednotu a bratrství bez privilegií a kast.

Oficiálně přetrvávala myšlenka, že černí Kubánci jsou rovnoprávnými občany ostrova. Rovnost byla neurčitě vykládána jako otázka zásluhy, ctnosti, patriotismu a vzdělání. Příklad rovnosti nebyl naplněn, od černochoy se očekávala vděčnost Španělům za zrušení otroctví. V této situaci bylo zřejmé, že se nejedná o rovnost, nýbrž šlo spíše o zavázanost bílé nadřazené rase. Republika opět nemohla být pro všechny.

Afrokubánci marně poukazovali na skutečnost, že zrušení otroctví nebylo projevem štědrosti, ale neefektivit. Důsledkem bylo povstání černých otroků ve válce v roce 1869.

Vznikly dvě verze. Zástupci té první tvrdili, že Kuba nemá žádný problém s rasovým vypořádáním. Na druhé straně se ozývaly hlasy, které přisuzovaly rasovou nerovnost koloniální době, která nepřipravila černochoy na život v republice. Jestliže byl někdo obviněn

⁴⁵ De La Fuente, Alejandro, *A Nation for All*, The University of North Carolina Press, str. 27

⁴⁶ De La Fuente, op.cit, str. 27

z utlačování černochoů, byli to černoši sami, na základě prohlášení, že se nechopili šance, která jim byla dána. Občané pokoušející se hledat odpověď na otázku týkající se rasové diskriminace byli označeni za vyvolávače rasových nepokojů, kteří znesvětili Martího myšlenku.

Moderní nacionalismus uvedl Martího republiku za cíl, jehož konečné naplnění bylo předpokladem k utvoření kubánského národa.⁴⁷ Mnozí doboví intelektuálové označovali použití Martího ideálu za předvolební pokus k získání masy voličů.

Ve společnosti se začalo zpochybňovat podílení se černochoů ve válkách za nezávislost. Američané později začali říkat, že se účastnilo bojů pouze 75 % černošského obyvatelstva, původní verze hovořila o 90 %.

Rozlišování Kubánců na základě původu nezmizelo, ačkoli v 19. století byli černoši začleněni do obecné kategorie „barevná populace“, aby se obešlo označení *negro*, *moreno*, *pardo* nebo *mulato*. Toto označení jen umocňovalo podřízenost černých Kubánců a vyvolávalo negativní ohlasy uvnitř „barevné třídy“, která se sama ve svém vlastním rámci diferencovala (např. mulat se necítil být ve stejné kategorii s černochem).

V roce 1899 se objevuje nový pojem *mestizo*. Termín byl prvně použit vědci k označení míšeneckých skupin obyvatel ostrova, ale v zápětí se objevily námitky, které zpochybňují jeho vědeckou. Antropolog Israel Castellanos si stěžoval, že pojem *mestizo* byl založen na nedostatku vědeckých předpokladů. Jako vodítko pro typologii sloužila jen barva pleti, nikoli typ vlasů a další znaky určující lidskou rasu.⁴⁸

Po vzniku republiky byla v roce 1908 založena strana barevných PIC (Partido Independente de Color). Celých 85 % členů strany tvořili černí veteráni z válek za

⁴⁷ Robaina, Tomas Fernandez, *El Negro en Cuba 1902–1958*, Editorial de Ciencias Sociales, La Habana, 1990, (www.openlibrary.org)

⁴⁸ Castellanos, Israel, *La Delincuencia Feminina En Cuba*, Imprenta Ojeda, La Habana, 1929, str.12

nezávislost.⁴⁹ Černí aktivisté volali po otevřeném uznání problému nerovnoprávnosti, čímž chtěli dosáhnout jeho konečného řešení.

Republika byla řízená jednou společenskou vrstvou, ze které byli černoši vyloučeni, černí radikálové na oplátku označili členy nejvyšší vrstvy za rasisty.⁵⁰ Od tohoto názoru se veřejně odklonila černá střední vrstva, která zastávala názor, že černoši by měli mít možnost vydobýt si náležité místo ve společnosti, např. vzděláváním se. Domnívala se také, že masy černých pracujících tříd je třeba deafrikanizovat a sloučit je s bílou rasou. Z bělochů to byli radikální intelektuálové, kdo se postavil na stranu černochů bojujících za náležitý společenský status.

Martího myšlenka zůstala nenaplněna, ale její síla ovlivnila realitu nejen vytvářením příležitostí pro sociální a politické změny. Černí veteráni z válek za nezávislost byli prohlášeni za národní hrdiny. Na jejich počest se pořádaly bankety a různá oslavná shromáždění, která měla za cíl přilákat pozornost ke klubům a stranám nesoucím jejich jména. Všechny veřejné akty na počest černošských hrdinů, byť by byly pořádány jen pro voliče, demonstrovaly veřejnosti důležitou roli černochů ve společnosti.

6.1.2. Vyčlenění černochů

Souběžně s Martího myšlenkou vznikla na straně amerických vědců nová teorie dokazující vrozenou méněcennost černochů. Teorie byla podpořena řadou antropologických výzkumů, které dokazovaly nemožnost začlenění do většinové bílé společnosti.

⁴⁹ Helg, Aline, *Our Rightful Share: The Afro-Cuban Struggle for Equality 1886–1912*, The University of North Carolina Press, 1995, kapitola 5.

⁵⁰ De La Fuente, Alejandro, *A Nation for All*, The University of North Carolina Press, 2001, str. 34

Společenští Darwinisté posunuli svou vizi ještě dále odvážným tvrzením, že kromě černochoů jsou principiálně podřizené i jiné národy a rasy.⁵¹ Toto mínění, a z něho plynoucí segregace, našlo na Kubě živnou půdu, podle slov jejich zastánců byla černošská populace tohoto ostrova přirozeně předurčena ke smíření se s nadvládou bílých jedinců.⁵²

Antropologové se domnívali, že největší hrozbou Kuby je velké rasové míšení, které by vedlo k násilnému narušení přírodní harmonie. Mulatům byly přisuzovány velmi negativní rysy a dokonce i občané, kteří nebyli vyhraněnými rasisty, souhlasili, že jsou líní, nevyspělí, nestálí s pocitem podřizenosti. Černí Kubánci byli vyobrazováni jako nejspodnější vrstva lidské populace, neměli možnost dosáhnout společenského vzestupu kvůli silným vazbám na africké kořeny. Mnozí Američané dokonce tvrdili, že černoši představují potenciální zdroj problémů a jsou od přírody líní, nespolehliví, omezení, se sklonem k páchání kriminality a jejich jediným vhodným uplatněním je sběr cukrové třtiny.⁵³ Vzhledem k vědecky prokázané dědičnosti jakákoliv změna k lepšímu pokládána za nemožnou. Kubánští intelektuálové diskutovali o teorii amerických kolegů a došli k závěru, že černochoy je třeba sterilizovat. Návrh byl dokonce přednesen v Kongresu, ale zůstal nevyslyšen.

6.1.3. Bělení společnosti

Teorie bělení společnosti byla vyústěním strachu z černé republiky a byla vnímána jako jediná cesta k řešení rasového problému. Dokonce i zastánci rasové rovnoprávnosti se shodli, že Kuba by měla být bílá a postavená na evropské kulturní tradici. K dosažení takového cíle bylo potřeba dostat bělochoy na svou stranu.

⁵¹ Tucker, H. William, *The Science and Politics of Racial Research*, University of Illinois Press, str. 34

⁵² Pepper, Charles M., *To-Morrow in Cuba*, University of Michigan Library, str. 67

⁵³ De La Fuente, Alejandro, *A Nation for All*, University of North Carolina Press, str. 41

Program byl směřován pouze k bílé vrstvě společnosti a cílem bylo vytěsnění nižší černé třídy. Američané podpořili situaci „vědecky“ podloženým tvrzením, že černoši spějí stejně k vyhynutí.⁵⁴

Kuba otevřela své hranice bílým evropským rodinám. Nabídla jim peníze a zvýhodněné podmínky k přestěhování. Cukrový boom mohl zajistit dobré životní podmínky. Kampaň se ovšem minula s účinkem, protože místo rodin přicházeli na ostrov tatřka výhradně mladí muži mezi čtrnácti a čtyřiceti pěti lety, kteří zde hledali pracovní uplatnění.

Na další imigraci černochoů kubánské úřady přistoupily pouze po soustavném naléhání bohatých amerických společností, které se tímto způsobem snažily získat levné pracovní síly.

Zvyšující se potřeba levné pracovní síly donutila v roce 1910 kubánskou vládu k povolení importu dělníků z Antilských ostrovů. Na ostrov přijelo několik tisíc pracovníků *braceros*, aby pomohlo se zvýšenou produkcí v období první světové války. Navzdory dohodě o povinném návratu do vlasti většina z pracovníků po skončení války na ostrově zůstala a populace vzrostala téměř o 30 %. V době krize zůstali všichni bez prostředků a uvažovalo se o jejich navrácení do země původu. Ve 30. letech na ně byla zacílena volební kampaň.

Černí imigranti si s sebou přivezli své vlastní náboženství a kulturu. Veřejné náboženské rituály byly krátce po americké okupaci ostrova zakázány. Z pohledu Američanů šlo o pošetilou směs katolického a afrického náboženství, afrokubánské rituály a tance byly označeny za obscénní a čarodějnická tradice pro ně evokovala obraz primitivní společnosti.

Zcela odlišné rasové mínění vznikající v počátcích republiky vytvářely celou řadu možností sociálního uspořádání. Zástupci politického života, kteří odsuzovali černé přistěhovalce, žádali později o jejich podporu a volali po rasové rovnoprávnosti. Situaci komplikovaly ohlasy americké ideologie, která veřejně odsuzovala začlenění černochoů do společnosti. Americká vláda na ostrově zahájila segregaci v armádních složkách a veřejných

⁵⁴ Smith, Walker, *The Color Line*, Sonata Books, str. 49

službách. Američané také podporovali mnoho velkých investorů, kteří běžně praktikovali rasistický přístup v pracovním procesu i ve společenských aktivitách.

Zkušenosti z jižanských států USA ukazovaly, že odepření politického života černošskému obyvatelstvu je podmínkou k jejich systematické podřízenosti. Taková myšlenka se ale vůbec neshodovala s Martího ideálem.

Ustanovení politického vedení bylo klíčové pro utváření nezávislé Kuby. Zůstalo otázkou, jak dalece se bude republika lišit od země v její koloniální podobě.

Americká okupační vláda si byla vědoma síly Martího odkazu, proto dbala na to, aby k jejímu naplnění nedošlo. Američané měli velký zájem na podílení se na chodu Kuby a snažili se minimalizovat překážky, které by jim stály v cestě. Američtí a místní představitelé uvažovali o přidělení občanství a z něho plynoucího volebního práva na základě vzdělání a příjmu. Snažili se tím privilegizovat vyšší třídu, výrobce, obchodníky a další majetné občany, kteří měli být představiteli nové kubánské společnosti. Přijetím americké vize by Kuba směřovala ke stnulému rasovému pořádku, stejně jako tomu bylo ve Spojených státech. Navzdory silné americké intervenci k takovému narušení nedošlo a v roce 1901 bylo odsouhlaseno všeobecné volební právo pro muže.

Volební právo znamenalo vstup do politického života, ale negarantovalo volný přístup do státních složek a vlády. Efektivita volebního hlasu závisela na aktuální politické situaci. Na řadu přišla diskuze o tom, kdo je opravdový představitel Martího myšlenky. Hlavní politické strany byly nuceny začlenit černochoy do politického dění a uvolnit jim místa na kandidátce. Dosažení volebního práva pro všechny Kubánce zvedlo procento účasti ve volbách, například prezidentských voleb se v roce 1908 účastnilo 71 % obyvatelstva.⁵⁵

Politické spektrum bílých Kubánců bylo rozděleno mezi liberály a konzervativce. Černí Kubánci hledali alternativu k tradičním stranám a postupně založili černošskou stranu

⁵⁵ Domínguez, Jorge I., *Cuba: Order and Revolution*, Harvard University, str. 4

PIC (Partido Independiente de Color). Boj o černé volební hlasy byl tvrdý, šlo o celou jednu třetinu z celkového počtu hlasů. Zájem politických stran dával černošům příležitosti k uplatnění ve veřejném dění.

Američané byli rozhodnuti limitovat volební práva Kubánců. V lednu 1900 guvernér Wood přednesl kubánským představitelům návrh na odepření volebního práva negramotným občanům. Kubánští představitelé tradičních elit souhlasili s guvernérem, zatímco veteráni válek za nezávislost považovali toto usnesení za nepřijatelné, zvláště v případě bojujících povstalců.

Americká strana nakonec s velkou nevolí uchovala původní verzi volebního práva všem rebelům bez ohledu na jejich kvalifikovanost.⁵⁶ V prvních volbách roku 1900 Američané jasně určili podmínky k získání volebního práva. Volič musel být mužského pohlaví, starší než dvacet jedna let, rodilý Kubánc, Španěl bez příslušnosti ke španělské koruně nebo rezident s dobou pobytu delší třiceti let, gramotný, s výší majetku minimálně 250 dolarů, případně člen povstalecké armády před 18. červencem 1898.⁵⁷ Požadavky vytvořené podle amerického vzoru efektivně vylučovaly černochoy z nižší vrstvy. Opatření měla jasný cíl, zabránit vzniku černošské republiky po vzoru Haiti a Santo Dominga.

Opoziční hlasy ze strany *ayuntamientos* (zastupitelství), sdružení veteránů a některých politických stran vedly ke vzniku komise k přezkoumání otázky práva volit, ale jejich členové brzy pochopili, že změna amerických rozhodnutí je nemožná. Za dané situace Martín Morúa Delgado, jediný černý zástupce komise, rezignoval.⁵⁸ V komisi zůstali jen bílí kubánští představitelé, kteří neměli zájem na obhajování principů rovného volebního práva.

Dění ve společnosti se vyvíjelo jiným směrem od původní představy, ale i přes omezující nařízení měli černoši možnost vstoupit do politických stran a ovlivnit společenské dění. Konzervativní politici zůstali v opozici a nadále usilovali o zpřísnění podmínek

⁵⁶ De La Fuente, Alejandro, *A Nation for All*, University of North Carolina Press, str. 94

⁵⁷ De la Fuente, op.cit., str. 98

⁵⁸ De la Fuente, op.cit., str. 99

na přidělení volebního práva, odkazovali se na jeho přínos v jižanských státech USA. K takové změně na Kubě nakonec nedošlo a potřeba politiků zaujmout afrokubánské voliče stále rostla.

Ve volebních kampaních z počátku republiky se objevovaly výroky směřující především černošské menšině. Kandidát Masó označil černé Kubánce za rodinu hrdinů, základní složku společnosti nutnou pro chod společnosti.⁵⁹ Masóa podporovaly některé významné afrokubánské osobnosti, například Juan Gualberto Gómez a veteráni z válek za nezávislost, kteří vystupovali na jeho volebních mítincích a povzbuzovali černé voliče. Dokonce připomínali, že protikandidát Tomás Estrada Palma žil ve Spojených Státech a nejspíš by se nechal politickým stylem Američanů ovlivňovat při svém působení na Kubě. Palma nasazoval stejné argumenty jako protistrana. Tvrdil, že v jeho očích jsou si všichni Kubánci rovni a ve veřejném mínění získával převahu.

V dalších volbách strana Partido Liberal označila Palmu za rasistu a přišla s novou kampaní, která měla zaujmout černé voliče. Dokonce při volebních mítincích používali africkou hudbu a tance.

V prvních letech po vzniku republiky se situace několikrát opakovala. Liberálové s konzervativci se vzájemně obviňovali z rasismu a snažili se dokázat svou loajalitu vůči černým Kubáncům. Ve skutečnosti šlo jen o získání černošských hlasů, skutečná situace nižší vrstvy zůstala nezměněná a politická kariéra byla umožněna jen vyšším vrstvám.

Důsledkem vnitřních politických bojů byl nárůst počtu černochů ve vládě, ačkoli v celkovém měřítku zůstávali ve velmi malém zastoupení. V roce 1905 byli jen čtyři ze šedesáti pěti představitelů afrického původu, ale v roce 1908 bylo zvoleno do Kongresu již čtrnáct černochů a mulatů.⁶⁰ Nárůst představitelů byl způsoben černošskou účastí na srpnovém svržení Palmovy vlády v roce 1906, které neslo jako důsledek druhou americkou

⁵⁹De la Fuente, op.cit., str. 60- 61

⁶⁰De la Fuente, op.cit., str. 63

intervenci. Svědecké výpovědi uvádějí, že 80 % účastníků byli černoši. Američtí vyslanci na Kubě se shodli v tom, že hnutí mělo největší zastoupení z řad nejchudších a nevzdělaných vrstev.⁶¹

V roce 1908 vznikla pod vedením Evaristi Estanoze nezávislá černošská strana, pozdější PIC (Partido Independiente de Color). Stranu tvořili bývalí členové Partido Liberal. Požadavky barevné strany vycházely ze společenské situace Afrokubánců. Mezi hlavními body byla rovnocenná účast ve vládě a státním aparátu, osmihodinová pracovní doba, rasově neomezená migrace a přidělení půdy veteránům.

Konzervativci využili situace kolem vzniku PIC k upozornění veřejnosti na problémy uvnitř Partido Liberal. Černošská strana byla většinou politiků nepohodlná, a tak brzy zahájili protikampaň. Ve volbách v roce 1908 PIC postavila kandidáta ve dvou provinciích a výsledek byl katastrofální, pro Estanoze to byl poslední velký neúspěch v kariéře. Nejvíce hlasů obdrželi liberální kandidáti.

Příčinou neúspěchu PIC byl základ kampaně, která byla určena jen městským veteránům a černým liberálům, strana opomenula nabídnout sociální východisko velkému procentu černých Kubánců z nižší společenské vrstvy.

Životnost strany byla ohraničena politickými událostmi, zanikla před prezidentskými volbami v roce 1912. Ve své krátké historii nikdy nebyla vážnou hrozbou pro liberály, jediné v koalici s konzervativci mohla pohnout s politickým děním na Kubě, ale k tomuto kroku nakonec nedošlo.

K neúspěchu strany také přispěl hlas hlavního černošského představitele Martína Morúa Delgada, který veřejně prohlásil, že strana založená na jedné rase a barvě nesplňuje kritéria politické strany a automaticky vede k vytvoření bílé opozice.

⁶¹ Bullard, R. L., *The Cuban Negro*, University of Northern Iowa, www.jstor.org

Strana PIC byla nespokojena s omezujícími nařízeními a rozhodla se k protestní akci. V roce 1912 došlo k povstání v Oriente, které bylo nelítostně potlačeno a historiky označeno jako velké bezpráví páchané na černoších. Americký vyslanec v Havaně přesto označil tento konflikt jako celkem poklidný a nenásilný.⁶²

Investoři, převážně Američané, naléhali na liberální vládu kvůli rychlému urovnání situace, protože revolucionáři svými protesty snižovali produkci v celém Oriente. Vlastníci společností a pozemků vyžadovali armádní ochranu ze strany Spojených států. Americká vláda varovala kubánské představitele, že pokud neochrání životy a vlastnictví jejích občanů, bude muset zasáhnout. Američané zdůraznili, že by se nejednalo o intervenci, nýbrž o pomoc Gomézovi, jenž byl později označen za řezníka a největšího nepřítele všech černochoů.⁶³

V následujících volbách se některé strany snažily události v Oriente využít k získání volebních hlasů černochoů. Konzervativci prohlásili svého kandidáta za jediného, který může vzkřísit Martího myšlenku, tato idea však neměla pod liberální nadvládou šanci na úspěch.⁶⁴

Kuba se znovu ocitla ve složité situaci. Rasové nepokoje byly stále častější a sen o rovnoprávnosti se vzdaloval. Bílí Kubánci měli strach, že černí spoluobčané se znovu spojí a dojde k dalším k nepokojům. Vzniklou situaci se rozhodli řešit segregáčními opatřeními na veřejných místech a obnovením diskuze o bělení společnosti. Události se vyvíjely pod vedením Spojených států, ale volební hlasy černých Kubánců stále tvořil jednu třetinu z celkového počtu hlasů, takže nemohly být přehlíženy.

V roce 1928 na ostrově vzniká frakce Ku-Klux-Klan. V době americké přítomnosti bylo celkem běžné vyloučení černochoů z veřejných míst a docházelo k rasově orientovaným útokům. Černí Kubánci se stavěli proti novým řádům, ale americká kontrola na ostrově byla silná. Došlo pouze k několika protestním akcím, které byly potlačeny.

⁶² De La Fuente, Alejandro, The University North Carolina Press, 2001, str 78

⁶³ De la Fuente, op.cit., str. 80

⁶⁴ De la Fuente, op.cit., str. 83

Na přelomu 20. a 30. let generál Manuel Delgado dostal slibům a povýšil Afrokubánce do významných pozic. V celospolečenském měřítku však zůstala rasová příslušnost důvodem k podřazenému postavení, zejména pro černochoy z nižší společenské třídy.

Na počátku 30. let vyšlo prezidentské nařízení příkazující transportaci všech nezaměstnaných dělníků do vlasti původu. Vláda se snažila upřednostnit své občany na pracovním trhu. Vyhláška platila pro všechny imigranty bez ohledu na barvu pleti a národnost, ale byla určena výhradně antilským dělníkům, zejména z Haiti. Jamajští občané byli chráněni britskými konzuly.⁶⁵ Od roku 1933 počet cizinců z celkového počtu populace stále klesal. V následujících letech už Kuba nikdy neotevřela prostor další imigraci.

Ve 30. letech sílil negativní postoj vůči černochoům, kteří byli zbaveni půdy a ocitli se bez prostředků. Bílí Kubánci prohlašovali, že nejsou schopní řídit obchod ani produkci a nezbyvá jim než pracovat na třtinovém poli.⁶⁶

Nástup do zaměstnání v průmyslovém sektoru byl pro černochoy také stále komplikovanější. Zaměstnavatelé je v rámci předsudků najímali pouze na sběr cukrové třtiny, zejména v oblasti Matanzas a Las Villas. Průmyslové a administrativní složky v cukrovarnickém průmyslu byly zastoupeny téměř výhradně bělochoy. Stejná situace byla v důlním průmyslu.

Cukrový boom měl dopad také na urbanizační proces na Kubě. Na konci 19. století bylo rozmístění bílé i černé populace vyvážené. Ve 40. letech došlo k nárůstu černé populace ve městech na 44 %, zatímco bělošské zastoupení bylo 37 %.⁶⁷ V reálu celkové procento obyvatel měst klesalo, protože venkov přitahoval svým větším ekonomickým potenciálem plynoucím ze zemědělské produkce. Nejlidnatější oblasti byly na východě ostrova v Oriente a

⁶⁵De La Fuente, Alejandro, The University North Carolina Press, str. 87

⁶⁶Pepper, Charles M., *To-Morrow in Cuba*, University of Michigan Library, str. 158

⁶⁷Zanetti, Oscar a Garcia, Alejandro, eds, *United Fruit Company: Un Caso de Dominio Imperialista en Cuba*, Editorial de Ciencias Sociales, Havana str. 12

Camaguey. Také Havana byla preferovanou destinací černých Kubánců. Venkov obývali běloši a města nabízela více možností, hlavně v době poklesu cen cukru.

Migrace do měst zapříčinila urbanizační kolaps. Začaly vznikat místa s vysokou koncentrací obyvatel, tzv. *solares, casas de vecindad*. Byly to koloniální domy nižší třídy na okrajích měst, k nimž se později připojovaly slumy. Obyvatelé slumů byli převážně černoši z nejnižší ekonomické vrstvy a jejich pověst byla špatná.

Chudoba ve městech byla velká. Vyšší místa zastávali bílí Kubánci a přistěhovalci z Evropy. Nejhorší pracovní podmínky měly černé Kubánky. Až v 50. letech dostaly díky rozhodnutí prezidenta Carlose Pría příležitost v obchodních domech, ale jen v sektorech, kde nepřišly do kontaktu s klienty.⁶⁸ První mulatky v obchodě „El Encanto“ měly všechny vyšší vzdělání a zastávaly pouze úřednické pozice. Akt byl vnímán jako ukázka rovnoprávného postavení černochoů ve společnosti. Černé Kubánky nacházely uplatnění výhradně v domácích službách, ale od 20. let jim začaly konkurovat španělské přistěhovalkyně. Postupně se Kubánci bez rozdílu původu spojili v boji proti bělošské imigraci, která ovládla nejlepší pozice v zemi.

Jednou z překážek ke vstupu do vysokých míst byl u většiny černochoů nedostatek vzdělání. Bílí Kubánci jim přičítali vinu na vzniklou situaci, ale je prokazatelné, že černí Kubánci měli přístup ke vzdělání komplikovanější.

Prestižní školy na ostrově byly privátní, financované americkými občany. Většina z nich rovnou vyloučila možnost vstupu pro rasově odlišné studenty, ale navzdory tomu počet černých studentů stoupal. Ve státních školách vyučovali černí i bílí učitelé, ale počet studentů byl příliš vysoký a neumožňoval kvalitní výuku.

⁶⁸ Durán, Alan West, *African Caribbeans: A Reference Guide*, Greenwood Press, 2003, str. 63

Od 50. let narůstal počet škol. Většinou byly církevní nebo zahraniční se zahraničními učiteli. Jedny z nejlepších škol byly americké (Ruston Academy, La Progresiva) a otevřené výhradně bílým studentům. Vstup do škol byl předpokladem k úspěšnému životu.

Počet černých odborníků ve společnosti narůstal od 30. let. Začaly se mezi nimi objevovat i černé ženy. V roce 1931 byly ze 174 černých právníků tři ženy a ze 158 černých lékařů bylo žen pět.⁶⁹ Ačkoli to byl počet stále nízký, jednalo se o posun v rasové otázce. Diskriminace ve společnosti byla oficiálně popírána, ale rasisté vytvářeli neutrální strategie, které vylučovaly černé občany ze společnosti. Nejběžnější bylo prohlásit veřejná místa za soukromá a určená jen pro členy klubu. Platilo to zejména pro luxusní místa určena turistům ze Spojených států.

Černoši také zakládali vlastní kluby. Spojovalo je náboženství, kultura a pocit podřazenosti, který přetrvával již od koloniálního období. První kluby *cabildos de nación* zakládali bývalí otroci z Afriky. Po zrušení otroctví se utvářely společnosti barevné populace, které se aktivně udržely až do období republiky. Jejich zájmové spektrum bylo různorodé. Černošské asociace měly často skrytý náboženský charakter.

Republika skončila občanskými nepokoji, ekonomickou krizí a politickým rozpadem. Ekonomická krize omezila vládu, zredukovala národní příjmy, limitovala prezidentskou moc a vedla k velké nezaměstnanosti. Hladoví venkované se hromadně stěhovali do měst.

Od roku 1933 byla Kuba zmítaná chaosem a neúnosná situace vyžadovala rychlé řešení. Pro obnovení národní jednoty bylo nutné znovu minimalizovat sociální a rasové rozdíly podporované americkými silami. Kubánští intelektuálové odmítali teorii biologické podřízenosti ras, vědecká diskuze na toto téma současně utichala i v USA.

Lékaři, vědci a umělci se snažili o vyvrácení mýtu méněcennosti černochů. Spisovatelé a umělci popularizovali nový pohled v uměleckých odvětvích. Hnutí

⁶⁹ De La Fuente, Alejandro, *A Nation for All*, The University of North Carolina Press, str. 102

Afrocubanismo bylo založené na černošských kulturních motivech, snažilo se vytvořit nové kulturní zázemí, které by mohlo být vnímáno jako autenticky kubánské, odpůrci však poukazovali na nedostatečnou podloženost černošskými kulturními prameny.

Přelomová byla kniha mulatské poezie, která se objevila na Kubě na přelomu 20. a 30. let. Podíleli se na ní černí i bílí autoři, kteří se zaobírali motivy vlastními černošům, jejich jazykem, hudbou, tancem a vírou.

Po pádu Machada se k moci dostalo radikální hnutí Confederación Nacional Obrera de Cuba (CNOOC), které bylo vedené komunisty. Rostoucí podpora CNOOC a Partido Comunista de Cuba (PCC) byla díky jejich myšlence spojit dělnickou třídu bez rozdílu barvy pleti.

Na komunistických masových demonstracích za rasově rovnoprávnou třídní společnost stáli po boku španělští dělníci s rodilými Kubánci. Strana PCC se často spojovala v boji proti rasismu s černošskými kluby a využívala situaci dělníků k boji proti kapitalismu.⁷⁰

PCC byla Spojenými státy vnímána jako černošská strana, která ohrožuje jednotu a stabilitu země. Přes úspěchy u početné skupiny voličů byla její činnost po pádu Machada podlomena. S tvrzením, že černí Kubánci vytvořili samostatnou národnostní skupinu, jednoznačně popřela vlastní ideologii. Proti PCC se postavilo mnoho černých intelektuálů, studentů a hnutí, jejich cílem bylo získat černé dělníky na svoji stranu a podpořit tím vládu Ramóna Grau San Martína, který se dostal do vedení po revoltě, na které se podílel i Fulgencio Batista. V opozici proti Spojeným státům a PCC prosazovali heslo „*Kuba pro Kubánce*“. Tato revoluční vláda prohlašovala za svůj cíl vytvoření nové Kuba.⁷¹ Během pouhých sto dnů mandátu zrušila Plattův dodatek a dala volební právo ženám.

Barevní Kubánci využili příležitost k upevnění pozic v zaměstnání. Tradiční nástroje moci zkolabovaly a provizorní vláda se trefně zaměřila na trh práce. Grau mimo jiné nařídil,

⁷⁰ De La Fuente, Alejandro, The University North Carolina Press, str. 103

⁷¹ Pérez, A. Louis, *Cuba Under the Platt Amendment, 1902–1934*, University of Pittsburgh Press, str. 147

že 50 % zaměstnanců všech společností musí být rodilí Kubánci.⁷² Nařízení si našla své příznivce zejména u nezaměstnaných a barevných Kubánců. Vize vytvoření pracovních příležitostí zvítězila nad abstraktní komunistickou kampaní za rasové sebeurčení. Boje za ustanovení zákona zvýhodňujícího bílé Kubánce rozvířily četné diskuze ve všech vrstvách kubánské společnosti.

Američtí politici dávali najevo nesouhlas. Zdůrazňovali, že revoluční vláda je založená na podpoře černochů a nejnižší dělnické třídě. Černochoy viděli jako příčinu anarchie na Kubě a zpochybnili schopnost státu ochránit zaměstnavatele před „*tlupou, převážně černých, nezaměstnaných Kubánců, kteří jsou téměř všichni ozbrojeni.*“⁷³

Obavy Američanů byly pochopitelné. Situace na ostrově byla nekontrolovatelná, došlo k několika násilným revoltám. Spousta podniků, například restaurací, odmítla propustit zaměstnance cizího původu jen proto, aby naplnila zákon.

Nespokojenost s Grauovo vládou se objevila v armádě. Mladší důstojníci, v čele s Fulgenciem Batistou, si stěžovali na převahu bílých starších důstojníků v armádě. Revolta otevřela černochům nečekané příležitosti v armádě. Podle amerických expertů byla jedna pětina důstojníků afrického původu a jejich počet narůstal v oblastech jako Oriente či Matanzas.

Batista byl označován za mulata s čínskou krví. Vyšší vrstvy neskrývaly nechuť vůči nové tmavší armádě a Batistovi.⁷⁴ Ozývaly se hlasy zpochybňující černošské zásluhy v revolučním dění, ale černoši již měli větší zastání ve společnosti a jejich spoluúčast nemohla být zapomenuta. Posílena byla také pozice černých Kubánek, které se začaly sdružovat ve spolcích na ochranu svých práv.⁷⁵

⁷² Domínguez, Jorge I., *Cuba: Order and Revolution*, Harvard University, str. 4

⁷³ De La Fuente, *A Nation for All*, University of North Carolina Press, 137

⁷⁴ De La Fuente, op. cit., 137

⁷⁵ De La Fuente, op. cit., 139

Obecně vzniklo množství klubů (Renacimiento, Adelante) a stran (Partido Asteria), které bojovaly za zlepšení životních podmínek barevné populace. V programu se objevovaly většinou požadavky na reformu školství, reorganizaci venkova a ochranu rodilých dělníků na pracovním trhu.

Změny v září 1933 zapříčinily vznik nového Ku-Klux-Klan Kubano. Členi KKKK označili Kubu za mestickou a usilovali o segregaci na ostrově.

Reorganizace Kuby byla vedena přísně s armádním dohledem. Prezidentská vyhláška zákona č. 51 na obranu republiky představovala politickou změnu. Zákon vylučoval organizace založené ze společenských, proletářských, či rasových důvodů a vytvořil speciální útvar na stíhání podobných aktivit.⁷⁶

Armáda se postupně stala nejsilnějším orgánem na Kubě. Batista se prosadil v boji proti sociální revoluci a dostalo se mu podpory i ze strany bohatých bílých Kubánců. Musel se však nejprve objasnit jeho původ a zdůraznit jeho vojenské úspěchy.

Alejandro de la Fuente cituje obhajobu Batistova původu vyřčenou americkým atašé v Havaně: „ *Je nemožné definitivně určit jeho kořeny (...) Já se nyní přikláním k tvrzení, že Batista je spíše chilský Indián nebo napůl Chilan a Mexičan (...) ne, jak se zprvu tvrdilo, poloviční černochoch a Číňan. Považuji to za důležité, protože to dokazuje jeho odvahu, pohotovost a zručnost.* “

Batista zaručil cizím investorům pořádek a stabilitu. Tím si vysloužil pozornost a podporu ze strany Američanů. Jeho Plan Trienal zahrnoval požadavky z počátku 30. let. Svým ambiciózním plánem se snažil překonat reformní program svého soupeře Graua. Součástí zrodu nové demokratické republiky byla velká amnestie a legalizace Komunistické strany a CNOC.

⁷⁶ De La Fuente, *A Nation for All*, University of North Carolina Press, str. 140

Expanze evropského fašismu podpořila názor Kubánců, že demokratické zřízení by mělo být upevněno. Do popředí se dostaly progresivní, liberální strany a komunisté, kteří se spojili v moderní protifašistické hnutí. To posílilo uvědomění barevných Kubánců. Většinová společnost si uvědomovala, že jen jako kompatibilní celek mohou čelit fašistické hrozbě. Dokonce i nejméně progresivní strany se shodovaly na tvrzení, že stát by měl garantovat zaměstnání a sociální péči každému Kubánci.

Největší politické strany Partido Liberal a Partido Revolucionario Auténtico zůstaly se svým řešením rasové otázky v umírněném výkladu. Uznali diskriminaci, ale viděli ji jako důsledek nedostatku ekonomických příležitostí a komplexu podřízenosti.

Komunisté zaujali voliče zejména v oblastech se silným černošským zastoupením. Polovina komunistických delegátů byli černoši nebo mulati a velké procento z nich mělo jiný původ. Po úspěchu ve volbách byli považováni za opravdové vůdce v boji za rovnoprávnosti.⁷⁷ K tomuto označení jim napomohli jejich hlavní odpůrci. Liberální senátor je dokonce označil za rasisty, protože jejich volební kampaň byla zaměřena primárně na černochy. Konzervativní deník komunisty označil za nejradikálnější obhájce černošských práv.⁷⁸

Ve volbách ve 40. letech komunisté podporovali Batistu. Tím se mu dostalo přízně nejchudších vrstev voličů, zatímco Grau měl podporu středních a vyšších vrstev. Ve volbách nakonec uspěl Batista a komunistická strana zvolila svých deset kandidátů do parlamentu, který měl celkem 162 členů. Mezi politickou elitou ostrova se dostali známí černí aktivisté a vůdci odborových hnutí, například Blas Roca a další.⁷⁹

Nový politický směr Kuby dokazoval silnou pozici komunistů ve společnosti. K dosažení navrženého protidiskriminačního zákona se komunisté spojovali s menšinovými

⁷⁷ De La Fuente, *A Nation for All*, University of North Carolina Press, str. 142

⁷⁸ De La Fuente, op. cit., 146

⁷⁹ De La Fuente, op. cit., 147

kluby feministek, mládeže a černochoů. Pod komunistickým vedením některé spolky vyvíjely nátlak na zaměstnavatele, aby prosadili černochoy do pozic, které jim byly dlouhodobě odepírané. V roce 1947 důsledkem naléhání Spolku motoristů a řidičů vzniklo hnutí, které stálo za dosažením prvního černého řidiče tramvaje.⁸⁰ K podobným úspěchům došlo i v textilním průmyslu a v jiných odvětvích. Komunistická strana dále dosáhla rovných platových ohodnocení pro stejné pracovní pozice. A v neposlední řadě založila unii pro osoby v domácích službách, která prosazovala zákon na ochranu jejich práv. V jejím čele stála černošská zástupkyně Elvira Rodríguez.⁸¹

Největším spojencem komunistů v boji za rovnoprávnost byla La Federación De Las Sociedades De La Raza De Color , kde bylo zastoupeno velké množství černých intelektuálů, kteří hájili antidiskriminační nařízení i po Grauově vítězství.

Na rozdíl od komunistů strana Auténtico příliš neprosazovala rasovou rovnoprávnost na pracovním trhu a veškeré požadavky federací zůstaly nenaplněny. Komunisté se ovšem nevzdali a nadále přímo podporovali ustanovení zákona na podporu barevné polpulace.

Prezident Prío nedostál svým slibům za boj proti diskriminaci a členové černošských klubů začali být netrpěliví. Počet černochoů ve vládním sektoru nenarůstal a to vedlo k obecné skepsi v barevné společnosti.

Ve vánočním období 1951 bylo v Havanském luxusním obchodním domě zaměstnáno několik světlých a vzdělaných mulatek, ale po nákupním šílenství zmizely z dohledu. Situace dokazovala pokrytectví režimu.⁸²

Komunisté již nebyli jedinými, kdo stál proti režimu, po více než deseti letech propagandy. K pádu režimu přispěla aféra zpronevěření státních financí.

⁸⁰ De La Fuente, *A Nation for All*, University of North Carolina Press, str. 152

⁸¹ De La Fuente, op. cit., str. 159

⁸² De La Fuente, op. cit., str. 160

Batista byl připraven jednat ve prospěch všech Kubánců, měl k tomu silnou podporu. Několik úspěchů bylo dostatečným důkazem, že právě jeho vláda bude nakloněná všem černošům. Dva z nich se stali rovnou členy kabinetu, Miguel Angel Céspedes jako ministr spravedlnosti a Justo Salas jako ministr bez portfolia. Sedm černošských klubů dostalo příspěvek ve výši 50 000 dolarů. Pianistka černošského původu, Zenaida Manfugás dostala první stipendium na studijní pobyt v Evropě. Nemalá částka šla na konto Nacional Federación de Sociedades na vybudování soukromých pláží pro členy černošských klubů.⁸³

Černošští aktivisté nadále volali po antidiskriminačních právech, protože Batistova vláda se zaměřila jen na pracovní trh. V dalších sektorech nadále přetrvávaly tvrdé rasistické praktiky. Jednalo se zejména o sféru volného času a vstup do soukromých klubů, které byly určeny pouze pro bělochy.

Neschopnost vlády motivovala černé intelektuály k zahájení vlastní akce proti tradiční nerovnosti ve společnosti. Aby dosáhli nezávislé ekonomické rovnováhy, obrátili se na své černé druhy ze Spojených států, kteří již zaznamenali úspěch ve světě financí. Americká ambasáda v Havaně tyto kontakty podporovala a využívala je v boji proti komunismu.⁸⁴ Klub Atenas, spolu s dalšími, organizoval cesty do USA, aby se černí Kubánci inspirovali pro zakládání vlastních podniků. Periodista Pedro Portuondo Calás navštívil několik konferencí U.S. Department of Commerce, které se zabývali ekonomickou situací černošů a míšenců.⁸⁵

Do opozice proti Batistovi přešli sami komunisté se stranami Ortodoxo a Auténtico. Opoziční nátlak Batista označil za komunistickou konspiraci. Ačkoli útok na kasárny Moncada vedl dřívější aktivista Ortodox, akce byla vládou označena za komunistický čin. Vznik Hnutí 26. července v roce 1952 byl však iniciován ze strany mladých idealistů, kteří do té doby nepatřili do žádné politické strany.

⁸³ De La Fuente, *A Nation for All*, University of North Carolina Press, str. 174

⁸⁴ De La Fuente, op. cit., str. 176

⁸⁵ De La Fuente, op. cit., str. 180

Někteří Batistovi mluvčí se pokusili získat podporu černých Kubánců a označili Castra s jeho následovníky za rasisty. Podobné stanovisko veřejně obhajoval černošský novinář, který zastával funkci ministra v Batistově vládě: „*V případě úspěchu Hnutí 26. července se černé masy vrátí k otroctví a dělníci budou ve společnosti neužiteční. [...] Hnutí hledá podporu u střední třídy. [...] Vsadím se, že nevidíte dělníky a černochoy v jejich řadách.*“⁸⁶

Opozice použila stejnou rasovou rétoriku a označila Batistu a jeho režim za krvelačný gang primitivů. Dokonce nazývali Batistu krvelačnou bestii.

Revoluce vzkřísila naději na obnovení Martího myšlenky, ale i mezi odpůrci Batistova režimu zůstali jedinci, kteří vnímali černochoy jako pilíře bývalého systému. Jen komunisté popírali toto tvrzení.⁸⁷

Zda se revolucionářům povede obnovit Martího sen, ukáže následující kapitola, která se zabývá událostmi po roce 1959.

⁸⁶ Serviat, Pedro, *El Problema Negro en Cuba*, Editora Política, La Universidad de Michigan, str. 87

⁸⁷ Roca, Blas, *Los Fundamentos del Socialismo en Cuba*, La Haban, Edición Populares, str. 98-99

6.2. Vývoj událostí po roce 1959 – Ostrova Kuba

„Černošská problematika nemůže zmizet automaticky jen na základě úspěchu revoluce.“

Juan René Betancourt, „*Fidel Castro y la Integración Nacional*“ (In: Alejandro De La Fuente, *A Nation for All*, 2001, str. 259)

Rebelové obsadili města a postupně ovládli situaci, která vyvstala ze zhroucení bývalého režimu. Fidel Castro v Havaně přislíbil národu novou budoucnost, která měla být založená na sociální spravedlnosti, ekonomické nezávislosti a národní suverenitě.

V době druhé republiky černoši úspěšně vstoupili do různých pracovních odvětví, ale některé jim zůstaly i nadále uzavřeny, například práce v bankovníctví, obchodních domech a obchodních kancelářích. Tyto pozice zůstaly i nadále určené výhradně bílé populaci. Rasová segregace na veřejných místech nebyla výjimečným jevem. Černošské děti neměly stále přístup do privátních škol.

Rasová otázka však nebyla prominentní součástí propagandy Hnutí 26. července. Castrův proslov v prezidentském paláci roku 1959 obsahoval část věnovanou rasismu a vyzýval k myšlence nového patriotismu se sloganem „*Contra la discriminación racial*“, ale někteří autoři v tom viděli jen populistický zájem.

Podle Carlose Moora existovala segregace i uvnitř Revoluční armády. Černí členové měli zakázaný přístup do prostor obývaných bílými kolegy.⁸⁸

Revoluce uvolnila společenskou situaci, čímž dovolila některým předním osobnostem přivést pozornost veřejnosti k rasové problematice. Komunisté byli opět aktivní v prosazování zákonů o rasové rovnoprávnosti. Jejich deník *Noticias de Hoy* publikoval na své titulní straně naléhavou žádost o reálné a efektivní opatření proti diskriminaci. Podobné žádosti přicházely i ze strany odborových hnutí.

⁸⁸ De La Fuente, Alejandro, *A Nation For All*, The University of North Carolina, str. 261

Stejně jako u předešlých revolucí, věřili černí intelektuálové v lepší budoucnost pro barevné Kubánce. Castrova armáda byla srovnávána s Osvobozeneckou armádou v roce 1895.

Postupně docházelo k zrušení segregáčnických praktik, které byly běžnou součástí života Kubánců. V Las Villas vešli černoši a mulati v doprovodu členů Revoluční armády do parku, který byl určen výhradně pro bílé.

Castrovo první vyjádření k rasové problematice zaznělo v rozhovoru s americkým novinářem.⁸⁹ Veřejně přiznal diskriminaci černochů a žen ve společnosti. Zřejmě se tím snažil předejít nepokojům, které by bezpochyby nastaly, kdyby problém zapřel.

V březnu prohlásil, že revoluce má čtyři hlavní body: snížit nezaměstnanost, zvýšit životní standart chudých, zredukovat hodnotu životních nákladů a skoncovat s rasovou diskriminací na pracovním trhu.⁹⁰ Castro vždy vnímal diskriminaci ve dvou rovinách, kulturní a pracovní, druhou považoval za vážnější.

Tvrdil, že diskriminace může být potlačena pouze veřejným manifestem odsuzujícím rasismus. Jeho kampaň přislíbila zlepšení státního školství, které bude přístupné všem dětem bez rozdílu barvy pleti. Cíl revoluce viděl ve vytvoření nové rovnoprávné společnosti, jejímž základem je vzdělaná mládež.

Černí intelektuálové si stěžovali na nedostatek zájmu o rasovou problematiku ze strany rebelů a bílí občané se naopak děsili otevřenosti nového režimu. Vstup černochů do dříve zakázaných pozic a privátních míst považovali za útok na své hodnoty. Někteří dokonce opustili ostrov, zástupci Afrokubánců se objevovali na místech, kam dříve nemohli a bylo nemožné vyhnout se kontaktu s nimi.⁹¹ Bílí se stahovali do privátních domů, nechť sdílení společenského života s černými Kubánci cítili i obyčejní bílí dělníci. Castro postupně zjistil, že vymanění rasového stereotypu ze společnosti bude komplikovaný proces.

⁸⁹ Ring, Harry, *How Cuba Uprooted Race Discrimination*, Pathfinder, str. 10-12

⁹⁰ De La Fuente, Alejandro, *A Nation For All*, The University of North Carolina, str.265

⁹¹ De La Fuente, op.cit., str. 266

Předseda vlády veřejně pronesl prosbu, aby byli černoši více respektováni. Věřil, že vzdělání samo vymítí rasismus ve společnosti a postavil se proti přijetí antidiskriminačního zákona, který tím považoval za zbytečný.

Castrův proslov odsoudil rasovou diskriminaci na pracovním trhu. Černoši byli vyzváni k vyčkávání a pasivnímu postoji, který jim měl pomoci dosáhnout vytouženého cíle.

Revoluční vláda tlačila na spisovatele, intelektuály a novináře, aby vzdělávali veřejnost a poukázali na škodlivost předsudků a diskriminace. Castro volal po veřejné debatě o rasismu a charakterizoval diskriminaci jako národní ostudu, která je přítěží formování nové kubánské společnosti.

Několik spolků využilo situace a pořádalo antirasistická setkání. Například Universidad de La Habana zorganizovala Fórum proti rasové diskriminaci. Sdružení významných kubánských intelektuálů Entralgo uspořádalo provizorní sdružení na podporu revoluční vize předsedy vlády. Jejich první setkání navštívil Ernesto Che Guevara. Na základě tohoto shromáždění vzniklo Hnutí národní integrace s pobočkami v několika provinciích a obcích.

Podporu Castrovi vyjádřily strany El Partido Socialista Popular, Las Juventudes Socialista a několik spolků. Deník Noticias de Hoy publikoval velké rozhovory s intelektuály Fernandem Ortizem a Entralgem. Komunistická strana také publikovala články na podporu projevu F. Castra a zdůraznila podporu v boji proti rasismu.⁹²

Rasismus ve svých projevech často odsuzovali také Raúl Castro a Guevara. Odborovým koalicím v Havaně a Santiagu přednesli projev, který poukazoval na potřebu vylepšení revolučního antidiskriminačního programu

Raúl Castro přednesl: *„Naše revoluce povede konečnou bitvu proti chorobným rasistickým předsudkům. Jednota ve společnosti je pro revoluci stejně důležitá jako integrace*

⁹² De La Fuente, Alejandro, *A Nation For All*, The University of North Carolina, str.267

všech Kubánců pro národ.“ Guevara dokonce pronesl: „*Otroctví na Kubě neskončilo do ledna 1959.*“⁹³

Kuba se chystala skoncovat s rasistickými předsudky, zejména na veřejných prostranstvích a v pracovních příležitostech pro nejchudší vrstvy společnosti.

V březnu Castro vznesl požadavek volného přístupu na pláže všem černočům a do dvou týdnů byly nejlepší soukromé pláže v Havaně a Santiagu prohlášeny za veřejné. Ovšem přístup měli černoši jen na písek a do moře, bary, bazény a budovy zůstaly k dispozici jen členům privátních klubů. Ty byly stejně následující rok znárodněny. Tento osud potkal mezi prvními exkluzivní kluby Havana Biltmore Yacht a Country Club. Byl to dobrý záměr, protože kluby odedávna představovaly elitářství a přitahovaly americký kapitál. V rostoucím konfliktu s USA jejich znárodnění znamenalo potvrzení rovnoprávnosti kubánského lidu.

Těžší bylo prosazení rovnoprávnosti na pracovním trhu, zejména v oblastech černočům dlouhodobě odpíraných, ale zaměstnavatelé si uvědomovali novou politickou situaci a pokusili se vytvořit nová místa, aby předešli případným konfliktům.

Pracovní trh řídila odborová hnutí. Federace zaměstnanců bank například prosadila, že padesát procent nových zaměstnanců mají být černoši. Někteří zástupci bank raději začali najímat černochoy z vlastní iniciativy.⁹⁴

V době velké nezaměstnanosti se vyskytly problémy uvnitř spolků. Jejich členi viditelně uplatňovali protekční praktiky a Afrokubánci se zklamáni přestali ucházet o lepší místa. Vláda se snažila vyřešit situaci novým nařízením, že zaměstnanci budou přijímáni přes Ministerstvo práce. Chtěla tím zaručit vyvážené podmínky pro černé občany. Pravomoc vlády plně zasahovat do najímání pracovníků se upevnila po znárodnění cizího i domácího průmyslu a společností. Od roku 1960 byl stát hlavním zaměstnavatelem.

⁹³ Guevara, Ernesto, *Escritos y Discursos*, Discurso en Santiago de Cuba 1960, www.archivochile.com

⁹⁴ Roca, Blas, *Los Fundamentos del Socialismo en Cuba*, Ediciones Populares, str. 98-99

Aktivity státu pomohly snížit sociální i rasové rozdíly. Znárodnění privátních škol rozbilo jeden z hlavních pilířů rasismu na Kubě. V roce 1961 vláda zahájila velkou kampaň na podporu gramotnosti nejchudších vrstev společnosti, ve které se za stejnou věc postavili černoši i běloši. Mezi dobrovolnými učiteli bylo 30 % černochoů a mulatů. Podporu dostalo také vzdělávání dospělé populace se zaměřením na znevýhodněné členy společnosti, například domácí služebnictvo, které v té době sestávalo především z černošských žen. Více než tisíc bývalých služebných nastoupilo na kurzy pro administrativní pracovníky. V roce 1962 byli nastěhováni do Hotelu Nacional, dříve velmi luxusního objektu.⁹⁵

V roce 1959 vznikl institut na vystavění levných domů pro nejnižší vrstvy společnosti, dělníky a obyvatele slamů. Stipendijní studenti byli umístěni do velkých domů, které zůstaly opuštěny po masovém odchodu bohatých občanů, kteří se usadili většinou na Miami a Floridě.

Zástupci různých vrstev společnosti se shromažďovali v organizacích, které měly otevřený přístup pro všechny Kubánce bez rozdílu barvy pleti a společenského statusu. Jednou z těchto organizací byl El Comité de Defensa de la Revolución nebo La Federación de las Mujeres Cubanas. Doboví pozorovatelé upozorňují na velké procento zastoupení černochoů a žen středního věku, čili obyvatel nižších vrstev.⁹⁶

Reakce Kubánců na revoluční změny závisela na společenském postavení jednotlivců a logicky měla největší podporu ze strany nižších tříd dělníků a černochoů.⁹⁷ Většina z nich po revoluci vylepšila svůj společenský i ekonomický status. Bílí dělníci však spokojení nebyli a začali být vůči černochoům předpojatí. Zdálo se jim, že černoši mají větší práva než oni a staví se do nadřazené pozice.⁹⁸

⁹⁵ De La Fuente, Alejandro, *A Nation For All*, The University of North Carolina, str. 276

⁹⁶ De La Fuente, op.cit., str. 276

⁹⁷ Zeitlin, Maurice, *Revolutionary Politics and the Cuban Working Class*, Princeton, str. 78

⁹⁸ Zeitlin, op.cit., str.78

V nově konstituovaném uspořádání byl rasismus nahlížen jako součást imperialismu a proamerikanismu, revolucionáři a komunisté nemohli být rasisti. Společnost byla označena za rasově bratrskou, ačkoli realita nebyla tak idealistická, byl velkým úspěchem fakt, že myšlenka byla přijímána alespoň částečně. V roce 1968 pronesla v rozhovoru černošská herečka: „*Bílí už nikdy nemohli být tak otevřeně rasističtí.*“ (In: Alejandro De La Fuente, *A Nation For All*, 2001, str. 278.)

V roce 1962 hlavní představitelé revoluce tvrdili, že rasismus ve společnosti zcela vymýtili. To potvrdil Fidel Castro slovy, že diskriminace zmizela s odsunem privilegovaných tříd a je předmětem minulosti. Poznamenal, že řešení problému nebylo nějak obtížné.⁹⁹ Toto tvrzení se stalo hlavní náplní veřejných diskuzí, novinových článků a oficiálních dokumentů.

Po roce 1962 veřejná kampaň proti diskriminaci zcela utichla a dokonce se nemluvílo ani o jejím úspěchu. Problém byl oficiálně prohlášen za vyřešený a stal se tabu pro celou společnost. Veřejné projevy na téma diskriminace byly považovány za režimu nepřátelské a veškeré pokusy o otevření tohoto tématu byly trestány.

Po prohlášení revoluce za socialistickou už neměl Castro oponenty ze strany komunistů, kteří se domnívali, že po vzoru evropských zemí rasismus ze společnosti automaticky zmizí.¹⁰⁰ Strana Partido Socialista Popular se stala partnerem a tím Castrovi zmizeli z cesty největší političtí rivalové.

Černí intelektuálové upozorňovali na krátkodobost řešení rasové otázky, ale od poloviny 60. let neměli prostor na prezentaci svých názorů. Zanikly černošské kluby i černošský deník a kubánský tisk byl podrobován přísné vládní cenzuře.

Otázka uzavření černošských klubů byla často diskutována. Někteří černí intelektuálové tvrdili, že kluby jsou překážkou integrace do společnosti a měly by být

⁹⁹ Lockwood, Lee, *Castros's Cuba*, Westview Press, Part one

¹⁰⁰ Sutherland, Elizabeth, *The Youngest Revolution: Personal Report*, Pitman, str. 149-150

uzavřeny. Kluby postupně zanikly a debaty o rasismu ve společnosti se přesunuly do soukromí.

Revoluce se také snažila vytvořit vlastní kubánskou kulturu a tradice, které jsou součástí každého samostatného národa. Od 50. let bylo společensky akceptováno, že africké kořeny jsou důležitou součástí kubánství. Za přispění antropologa Fernanda Ortize a dalších většina Kubánců uznala mestický charakter Kuby. Černošské motivy se objevily v dílech současných výtvarníků a černá hudba se stala symbolem národa.

V roce 1961 se černé modelky a kadeřníci objevili poprvé na soutěži účesů sponzorovanou Klubem kadeřníků. Jeden deník v té době poznamenal: „*Krása nemá specifickou barvu.*“ (In: Alejandro De La Fuente, *A Nation for All*, str. 286).

V 60. letech vzniklo několik snímků s černošskou tematikou, kde se dokonce objevilo několik černých herců.¹⁰¹ Nazkoušela se nová divadelní představení v Teatro Nacional de Cuba. Folklorní představení byla zaměřená spíše na turisty a prezentovala černošskou kulturu ve formě upravené pro většinového diváka.

Práce národního baletu Danza Nacional de Cuba byla obsahovala prvky z náboženství Santería a jeho vyznavačům. Představitelé tanečních rolí byli černoši a mulati, kteří trénovali v soukromí, aby byla zachována autentičnost rituálu. Častými návštěvníky těchto představení byli právě Kubánci a Afroameričané. Od roku 1964 byla i tato představení značně omezena ve spojitosti s prohlášením komunistické strany, které tvrdilo, že náboženství za opiem lidstva.

Na počátku 60. let stále chyběla opravdová kulturní jednota Kubánců. Pro usnadnění integrace všech vlivů v kubánské společnosti vznikla společnost Conjunto Folklórico Nacional, v jehož čele stál muzikolog Rogeli Martínez Furé. Jeho hlavním úkolem bylo vybrat hodnotné umělecká díla a stmelit je v národně-kulturní památku.¹⁰² Velký zájem o

¹⁰¹ Roca, Blas, *Los Fundamentos del Socialismo en Cuba*, Ediciones Populares Habana, str. 97-99

¹⁰² De La Fuente, Alejandro, *A Nation For All*, The University of North Carolina, str. 280

sblížení s barevným obyvatelstvem byl určitě podpořen rostoucím konfliktem se Spojenými státy, kde rasové problémy stále přetrvávaly.

Během prvních desetiletí revoluce došlo k velkému nárůstu vzdělanosti Afrokubánců a zastoupení černochů na vedoucích pozicích, ale Moore roku 1964 v protikladu prohlásil: „*Právo vládnout, nikoli právo být pod nadvládou, to je ten problém. Po šesti letech revoluce, s čtyřletou komunistickou vládou (...) není jediný černý zástupce kabinetu!*“ (In: Alejandro De La Fuente, *A Nation for All*, 2001, str. 310)

Navzdory antidiskriminační politice revoluční vláda nesplnila plán rasově rovnoprávné společnosti, který slibovala na počátku 60. let. Oficiálně byla sice diskriminace odstraněná, nadále však přežívaly stereotypy a společenské postoje, které byly v reálu stále silně rasově netolerantní. Ve společnosti se nepřestaly vykládat vtipy utvářející negativní obraz černošství, což utužovalo stereotypy napříč generacemi.

Problematika zmizela z veřejných diskuzí, nebyla však vymazána z mysli Kubánců, rasová odlišnost zůstávala i nadále klíčovou pro mezilidské i pracovní vztahy.

Fidel Castro se vyjádřil na mezinárodním poli, že primární je politická revoluce, kterou bude následovat sociální a ekonomický progres.¹⁰³

¹⁰³ Tannenbaum, Frank, Castro and Social Change, Columbia University, www.jstor.org

7. Spojené státy americké

Spojené státy musely ujit dlouhou a nelehkou cestu k naplnění dávného snu o rovnoprávnosti všech občanů bez rozdílu barvy pleti. Mají za sebou historii s případy rasově zaměřeného občanského násilí a nepokojů. Ty nakonec vyvrcholily naplněním občanských práv a svobod ve 20. století. Role Spojených států byla klíčová pro vývoj postoje celého světa na poli rasové rovnoprávnosti.

Integrace otroků po zrušení otroctví byla náročná pro všechny země, které odstoupily od otrokářství a Spojené státy nebyly výjimkou. Situace byla o to komplikovanější, že země byla v té době názorově nejednotná.

Nelidské zacházení s černošským obyvatelstvem bylo charakteristické zejména v období rekonstrukce afroamerické historie mezi lety 1880 a 1960. Toto období je nazýváno americkým historikem Rayfordem W. Loganem jako „*American Dark Ages*“.¹⁰⁴

Období rasových útoků na konci 19. století dnešní světová velmoc označuje za neomluvitelný zločin v národní historii a četnými kritikami se snaží o distancování od vlastní násilné minulosti.

Americká společnost po staletí považovala za plnohodnotného občana výhradně osobu s nečernošskými předky. Tedy i mulati byli zaškatalkováni jako černoši a sdíleli jejich roli v segregované společnosti. Proto bylo zvolení mulata Baracka Obamy americkým prezidentem na počátku 21. století považováno za významný počín. Pro většinu černošů, nejen těch amerických, to znamenalo dlouho očekávané symbolické stvrzení rovnoprávného společenského statusu.

¹⁰⁴ Gibson, Robert A., *The Negro Holocaust: Lynching Riots in The United States, 1880-1950*, www.yale.edu

Právo černochů na svobodný a rovnoprávný život bylo před více než 40. lety formálně naplněno, ale realita každodenního života byla stále protkána rasovými předsudky. Dokazuje to přítomnost nacionalistických politických stran a klubů v Americe i jinde po světě. Nejznámější je Ku-Klux-Klan, který přežívá staletí a opět sílí kvůli hospodářské krizi a přílivu milionů domněle nepřizpůsobivých imigrantů.

Amerika je totiž zemí, která stále láká největší množství imigrantů z celého světa. Například v roce 2006 přišlo legálně do USA 1 266 264 osob, z toho nejvíce Mexičanů, Číňanů, Filipínců, Indů, Kubánců, Kolumbijců, Dominikánců a Jamajčanů. Většinu přistěhovalců tvořili Latinoameričané.

Spojené státy se zcela distancovaly od segregace po rasových nepokojích v 60. letech, kdy se černoši na americkém Jihu pustili do organizovaného boje proti starým segregacním pořádkům. Ovšem legitimní uznání občanských práv černochům ještě zdaleka nepřineslo klid v každodenním životě. Období 60. let je zpracováno historiky a dalšími společenskovědními odborníky.

Černošská historiografie ve Spojených státech byla utvářena na základě společensko-politického dění ve čtyřech hlavních obdobích. Jejich vymezení určil významný černošský historik 20. století John Hope Franklin.¹⁰⁵

První vlna zájmu o černošskou historii se projevila v letech 1882–1909, významným bodem bylo vydání odborné publikace *History of the Negro Race in America* od autora George Washingtona Wiliamse. Konec první éry přišel s novou vlnou historiků. Autoři prvního období byli výhradně černošského původu, jedním z nich byl například Booker T. Washington. Spíše než o akademické historiky se jednalo o učence. Snažili se především pomoci procesu přizpůsobení černochů většinové společnosti a připomínáním historických událostí se snažili podporovat jejich identitu.

¹⁰⁵ Franklin, John H., On the Evolution of Scholarship in Afro-American History, in Darlene Clark Hine (ed.) *The State of African History: Past, Present, and Future*, Baton Rouge, str.13

Booker T. Washington byl osvobozený otrok a historicky první mluvčí černošské komunity. Věřil, že černoši se musí nejprve sami zdokonalit, aby ukázali bělochům, že si zaslouží stejná práva. Toto zdokonalování mělo probíhat formou vzdělávání. Na podporu seberealizace černochoů založil první technické učiliště v Alabamě a financoval další školy, které měly sloužit k integraci černochoů.

Po první světové válce měli černoši výbornou příležitost naplnit zlepšit si status a otevřít si dveře k zajištění rovnosti a svobody. Díky spoluúčasti v boji americké armády dokázali, jakou cenu mohou mít pro společnost. Ale po návratu černých vojáků přišla velká migrační vlna do měst a pnutí ve společnosti zase posílilo. S utichající euforií po první světové válce se černoši opět setkali s tvrdou realitou posílení segregace.

V letech 1909 až 1935 se formovala nová vlna historiků, která vynikla obecnou profesionalizací studií černošské historie. Toho bylo dosaženo díky změnám na amerických univerzitách. Ti dali podnět pro vznik nových metod, které si kladly nové otázky a snažily se nahlížet na společenskovoědní problematiku spojenou s rasismem novou optikou.

Hlavním osobností historiografie tohoto období je všestranně talentovaný autor Du Bois. Publikoval velké množství literárních textů, naučných esejí a monografií z oboru historie a sociologie. V roce 1909 se podílel na vzniku NAACP (Národní sdružení pro povýšení barevných lidí). Později vydával žurnál *The Crisis*, kde se objevovala témata spjatá s rasovou problematikou.

Druhým velikánem byl Carter G. Woodson. Narodil od Du Boise pocházel z chudých poměrů, byl synem otroka a neměl akademické vzdělání. Právě z těchto kořenů vyrůstal základ jeho učení. Díky svým organizačním schopnostem a vlastním zkušenostem se segregací založil první černošské hnutí.

Třetí období v rozmezí let 1935 až 1970 se odlišuje novým badatelským zájmem o černošskou otázku. Mezi významné černošské historiky patřil Benjamin Quarles a John Hope

Franklin. Na rozdíl od Woodsona dosáhl J. H. Franklin akademického vzdělání na prestižní Harvardské univerzitě, což přispělo ke změně vnímání rasového problému. Franklina, stejně jako další černošské intelektuály, zajímala více kolektivní zkušenost s interakcí bílého a černého obyvatelstva než o dosažení konkrétních cílů.¹⁰⁶

V Americe 70. letech minulého století došlo k velké změně ve vnímání černošské historie. Historici si uvědomili její váhu pro další vědeckou činnost a postupně začalo vznikat obrovské množství publikací. Někteří odborníci se dokonce domnívají, že černošské historiografii byla věnována největší pozornost ze všech probíraných témat.

Hned na počátku 70. let však upadá zájem historiků o černošská hnutí a středem jejich zájmů se stává otázka rasového soužití Američanů. Zdá se, že nová epocha přinesla nový předmět zájmu historiků.

7.1. Vývoj rovnoprávnosti v USA od OBČANSKÉ VÁLKY do roku 1950

Válka za nezávislost s sebou přinesla velké změny na poli hospodářském, politickém i společenském. Po vítězství Unie bylo zrušeno otroctví a došlo k rekonstrukci Jihu a centralizaci země. Nastartován byl hospodářský růst a integrace černošského obyvatelstva do společnosti.

Rekonstrukce Jihu probíhala v letech 1865 až 1877. Zároveň s ní vznikla rasistická organizace Ku-Klux-Klan, usilující o obnovení privilegovaného postavení bílého obyvatelstva v jižních státech Unie. Její program však zcela odporoval ústavě i washingtonské politice a organizace musela zůstat v tajnosti. Její členové terorizovali černošské obyvatelstvo i aktivisty chránící práva černochoů a při nočních nájezdech prováděli svévolné soudy, které

¹⁰⁶ Verney, Kevern, The Debat on The Civil Rights in America, Manchester University, str. 50

někdy vrcholily až popravou. Hnutí bylo formálně zrušeno roku 1869, ale jeho aktivity trvaly až do roku 1877, kdy byla oslabena rekonstrukční politika.¹⁰⁷

Osvobození otroci se pomalu učili žít s novým společenským statutem. Dostali jména, jejich děti častěji zasedaly do školních lavic, páry formálně vstupovaly do manželského svazku a v neposlední řadě zakládali vlastní kostely a náboženství. V severních státech vzniklo několik škol a charitativních a náboženských organizací. Byl posílen počet učitelů, ale i přes zájem černošské menšiny záměr postupně upadl kvůli rasovým předsudkům.

Bývalí otroci nejvíce bojovali o přidělení půdy, možnost vzdělání a volební právo. Vláda nakonec černošům půdu přidělila, ale záhy se dostavilo zklamání, protože nebyla kvalitní.

Jih USA po roce 1877 ve svém vývoji zaostával za Severem. Uchoval si zemědělský ráz a nové imigrační vlně zůstal uzavřen. Ve společnosti politika vyústila v sociální diskriminaci, především v oblasti vzdělání a zaměstnání. Odstavení od svých základních občanských práv, byli černoši zredukováni na občany druhé třídy. Napjatá společenská atmosféra rasové ignorace a strach vyvolali masové násilí, lynčování a vraždění.

Složení obyvatelstva jižních států zůstalo téměř nenarušené, z čehož pramení tamní patriotismus. Jižané se hrdě hlásili ke svým kořenům a celou jednu třetinu obyvatelstva, kterou tvořili černoši, drželi u dna společnosti.¹⁰⁸

Segregace ve společnosti přetrvávala, zejména na Jihu a venkově. Ve městech docházelo častěji ke kontaktu různě barevných obyvatel, ale na základě rostoucího rasistického populismu se situace zhoršila, zejména po roce 1890 se stále více upevňovalo rasistické myšlení.

V posledních dekádách 19. století bylo lynčování černošů na americkém Jihu formálně jednou z metod užívanou bělochy k terorizování černošů a potvrzení bílé nadvlády.

¹⁰⁷ Opatrný, USA- Stručná historie, Libri, str. 126

¹⁰⁸ Jonas A. Maldwyn, Historia de Estados Unidos, 1607-1992, Oxford University, str. 98

Lynčování probíhalo většinou formou oběšení, zastřelení, případně obojího zároveň. Většina aktů měla krutější ráz, užívaná byla kastrace, upálení na hranici a jiné surovosti. Tvrdé praktiky lynčování, které hraničily se sadismem, vyvolávaly strach černošského jižanského obyvatelstva až do roku 1940. Většina bílých Američanů se opravdu domnívala, že černoši mohou být kontrolováni jen formou strachu z násilí.

Ve vědecké studii James E. Cutlera z roku 1905 nazvané *Lynch-Law* se objevuje tvrzení, že lynčování je kriminální činnost, která je vlastní Spojeným státům. Od roku 1882 Chicago Tribune a následně Tuskegee Institute začaly shromažďovat informace o případech lynčování v zemi. Od roku 1912 NAACP (Národní sdružení pro povýšení barevných lidí) vedlo vlastní nezávislou statistiku lynčování na základě novinových článků. Vzhledem k rozsáhlosti Jihu je jasné, že ne všechny případy mohly být postihnuty a relevantnost těchto statistik je pro vědeckou práci nulová.

Dobová literatura ukazuje, že černoši byli často trestáni bezdůvodně kvůli rasovým předsudkům. Oficiální obhajoba zněla, že lynčování je trest za znásilnění bílých žen. Téměř polovina případů byla zaznamenána v jižních státech Mississippi, Georgia, Texas, Luisiana a Alabama, dále v hraničních státech Maryland, Západní Virginia, Ohio, Indiana, Illinois a Kansas.¹⁰⁹

Několik desetiletí před první světovou válkou, v době relativního klidu, se objevovaly útoky části bělochů zaměřené výhradně na černošské komunity za účelem posílení bílé nadřazenosti. Bílý dav si většinou vybíral skupiny černochoů, které se nemohly bránit. Mlátili a zabíjeli černochoy ze sousedství, ničili jejich majetek. Černoši útoky vraceli, čímž docházelo ke stále větším potyčkám, ve kterých zemřelo mnoho černochoů. Potyčky byly zaznamenány na Sever i Jihu Spojených států. Tyto útoky se odehrávaly ve městech, narozdíl od lynčování, které se dělo spíše na venkově.

¹⁰⁹ Gibson, Robert A., *The Negro Holocaust: Lynching Riots in The United States, 1880-1950*, www.yale.edu

Potyčky ve městech narůstaly úměrně zvyšující se migraci do měst. Nejvíce rasově zaměřených útoků proběhlo během války a těsně po jejím skončení. Léto 1919, též nazýváno The Red Summer (Rudé léto), bylo explozí rasových útoků zejména ve velkých městech jako Chicago, Illinois a Washington D.C.

Stejně jako v případě Kuby neznamenal v USA získání volebního práva pro černochoy, že by mohli svobodně volit. Čtrnáctý a patnáctý dodatek ústavy hovořil o tom, že není možné nikomu upřít volební právo na základě rasy. Bylo však možné upřít volební právo z jiného závažného důvodu jako například negramotnost nebo nedostatečný majetek. Volební právo bylo dáno jen mužům, ženám bylo umožněno volit až v roce 1920. Černoši zůstali ve spodu sociálního žebříčku ještě na dalších sto let.

K částečnému zlepšení ve vztahu bílých a černých občanů USA došlo po první světové válce, neboť právě té se řada černochoů účastnila. Spojené státy vstoupily do války v roce 1917, po zachycení depeše, ve které Německo navrhovalo spolupráci Mexiku v boji proti USA.

Když USA vstoupily do války, bylo odvedeno na dva milióny černochoů. Rasistické praktiky přetrvávaly i v armádě, zaznamenáno je dvacet pět případů rasisticky motivovaných činů během jednoho roku. Je známo, že kromě důstojníků v National Guard černoši nikdy nesloužili v hodnosti majorů a výše. Pouze někteří se dostali do společnosti komandantů. Malé zastoupení měli také u střelectva, mezi kaplany a lékaři. Americká armáda v roce 1917 nechtěla přijímat žádné černošské důstojníky, kteří vyvinuli tlak na armádu, aby změnila svůj postoj. Výsledkem bylo 700 černých důstojníků s ukončeným vzděláním na segregovaném kurzu na Fort Des Moines v Iowě.¹¹⁰

¹¹⁰ Hastie, H. Williams, The Journal of Negro Education, Negro Officers in Two World Wars, Vol. 12, No. 3, www.jstor.org

Černoši našli uplatnění také v armádním průmyslu, železárnách a ocelárnách. Lepší platové podmínky přivedly do měst masy černochoů. Harlem se stal světovou černošskou metropolí a kulturním centrem, kde vzniklo hnutí New Negro. Do roku 1929 hnutí sdružovalo muzikanty, spisovatele a malíře. Také stálo při zrodu nových hudebních stylů jako byl jazz.¹¹¹

V roce 1919 se objevil na politické scéně nový nepřítel – ruský bolševismus. Strach z nové velmoci posílil americký nacionalismus. Amerika prodělávala v této době hospodářský boom a průmysl přivedl na Sever značnou část černošské populace. Například v New Yorku žilo černochoů 152 000, v Philadelphii 134 000 a v Chicagu 109 000.

Počáteční euforie černé populace rázem opadla, i když zjistili, že Sever je o dost tolerantnější než Jih. Bílí dělníci se začali obávat rychle rostoucích černošských předměstí a v době recese obvinili černochoy, že ohrožují jejich pracovní pozice. Nespokojenost zazněla i ze strany černých vojáků, kteří po svém návratu trvali na změně starých, diskriminačních pořádků. Situace vyvrcholila rasovými vzpourami ve dvaceti městech. Nejhorší byly v Chicagu, kde násilné protesty trvaly třicet dní a zemřelo při nich 23 černochoů, 15 bělochů a stovky obyvatel byly zraněny.¹¹²

Nárůst počtu černochoů ve městech vyprovokoval obnovení hnutí Ku-Klux-Klanu. Druhý KKK byla oficiální organizace s registrací členů, jejichž počet dosahoval čtyř až pěti milionů. Tentokrát nejvíce zasahoval na Středozápadě USA. Mezi jejich oběti patřili především Židé a katolíci. V jeho řadách se angažovalo 15 % populace, tehdy zhruba 5 miliónů lidí.¹¹³

Za těchto podmínek sdružení NAACP (*National Association for the Advancement of Colored People*, tzv. Národní sdružení pro povýšení barevných obyvatel) rozpoutalo právní bitvu kvůli ztrátě občanských práv s cílem skoncovat se segregací, bílou

¹¹¹ Jones, A.Maldwyn, *Historia de Los Estado Unidos, 1607-1992*, Oxford University, str.156

¹¹² Adams, Willi Paul, *Los Estados Unidos de América, Closas-Orcoyen*, str.102

¹¹³ Van Leeuwen, David, *Marcus Garvey and the Universal Negro Improvement Association*, National Humanities Center, www.nationalhumanitiescenter.org

nadvládou a ustanovit federální zákon proti lynčování. NAACP i přes první úspěchy nenašla podporu mezi městskými černochoy ani organizacemi černé střední třídy.

Výraznou osobností dění byl Jamajčan Marcus M. Garvey, zakladatel největšího masového hnutí Universal Negro Improvement Association (UNIA), které podporovalo černochoy k vlastnímu sebeuvědomění. Tvrdil, že v Americe, která stojí na rasových předsudcích, je nemožné dosáhnout rovnosti a vyzýval k „návratu do Afriky.“ Jeho stoupenci z černošských předměstí sice neuvažovali o návratu, ale viděli Garveye jako svého spasitele, který pozvednul sebevědomí „černé rasy.“

Garveyova teorie měla hluboký filozoficko-teologický základ. Hlásal, že jeho deklaráce za práva černochoů bude spolu s Bibli sloužit jako „písmo svaté všem černochoům.“ Naplnění osudu všech černochoů viděl především v jejich víře v Boha. Motto jeho organizace bylo: „*Jeden Bůh! Jeden cíl! Jeden osud!*“ Všichni společně doufali, že společným úsilím dosáhnou zrušení zákona Jima Crowa, který hájil přísnou segregaci. Jeho zákony byly v platnosti od rekonstrukce až do 60. let 20. století.

Hnutí UNIA mělo na počátku 20. let 700 poboček ve třiceti osmi státech USA. Část se nacházela ve velkých městech jako New York, Chicago či Los Angeles, ale velká část také sídlila v malých městech napříč celými Spojenými státy. Vliv hnutí UNIA přesáhl hranice působnosti a oslovil černochoy v Kanadě, Karibiku a jiných oblastech.

V roce 1919 Garvey koupil prostory auditoria v Harlemu, kde při nočních setkáních šířil svou myšlenku. Někdy se sešlo až šest tisíc stoupenců. Také založil černošské noviny Negro World, které od roku 1920 měly náklad 50 000 až 200 000 výtisků. Počet přívrženců hnutí je velmi těžké spočítat. Někdy se objevuje v oficiálních spisech hnutí číslo 6 000 000, ale ve skutečnosti bylo zřejmě o něco nižší.

Garvey se snažil přesvědčit černochoy, aby s prací na změně začali sami na sobě. Možnost dosažení svobody viděl především skrze vlastní snahy každého jedince. Věděl, že

s pasivitou a vlastní nedůvěrou černoši nikdy nedosáhnou vytoužené rovnoprávnosti. Proto všemožně vyzdvihoval africkou minulost a její bohaté kulturní dědictví. Garvey hlásal, že „černošství je krásné“ dlouho předtím, než se toto tvrzení stalo populární v 60. letech. Povzbuzoval černochoy ke kanonizování svých svatých a mučedníků a nabádal je k činnostem, které měly napomáhat soudržnosti jejich rasy.

V roce 1920 utvořil Africkou legii, jejíž členové nosili zvláštní uniformy. V témže roce v doprovodu své legií prošel ulicemi Harlemu hlásaje hesla volající po černé civilizaci a svobodě Afriky. Čin vyvolal nevoli zejména u černých politiků, kteří se snažili o korektní nepřiliš výraznou politiku. Většina z nich považovala událost za teatrální a nedůstojnou. Ale situace také inspirovala černé masy, „*které nikdy nebyly tak odvážné a semknuté za společným cílem.*“¹¹⁴

Ve 20. letech USA dominovaly na světovém ekonomickém trhu. Nová doba s sebou přinesla změnu životního stylu. Obyvatelstvo mělo vyšší příjmy a více volného času. Zvýšení kvality života se týkalo i černochoů, ačkoli zůstávali stále na okraji společenského života.

Masově konzumní společnost však na konci 20. let zasáhla dosud největší ekonomická krize. Průmyslová produkce byla na čtyři roky snížena, což vedlo k vysoké nezaměstnanosti. Černoši se stali terčem útoků kvůli nedostatku pracovních míst.

Na jaře 1933 žil na ulicích New Yorku milion obyvatel odkázaný na dobročinnost. Rekuperační proces trval dlouho a ke zlepšení došlo až v době druhé světové války, kdy se průmysl znovu nastroval.

Na zemědělském Jihu, kde byla většina obyvatel černoši, záviselo živobytí občanů na produkci bavlny. A právě obchod s ní byl nejvíce postižený. Černoši museli opustit místa nebo přejít na nekvalifikovaná místa.

¹¹⁴ Sillmen, David, Historie rasistů z KKK, www.magazin.cz

Recese paradoxně nejméně postihla bohaté Američany a nejvíce dělnické třídy v těžkém průmyslu a zemědělství. Později se negativně odrazila v oborech souvisejících s konzumním průmyslem. Mezi postiženými dělníky bylo velké procento černochů.

Rooseveltova vláda se snažila částečně podpořit nezaměstnané a založila Civilian Conservation Corps. V národních parcích vytvořila pracovní tábory, kde se nezaměstnaní od osmnácti do dvaceti pěti let věnovali práci s přírodou.¹¹⁵

Segregace byla běžná ve všech sférách volného času a na pracovním trhu. Ve státě Tennessee vznikla předměstí určená jen bílým. Prezident Roosevelt se vyhýbal požadavkům na vylepšení občanských práv černochů. Nechtěl proti sobě poštvat demokraty z jižních států, jejichž podporu potřeboval v následujících volbách.

V roce 1932 téměř tři čtvrtiny černochů volily republikány, v roce 1936 více než tři čtvrtiny demokraty. V roce 1935 skoro třicet ze sta černošských rodin záviselo na podpoře státu, což je číslo třikrát vyšší než u bílého obyvatelstva.

Po roce 1939 získal milion černochů zaměstnání od Direction of Labour Progress a jedna třetina federálních bytů připadla černochům. Z federálního rozpočtu šla velká částka také na černošské nemocnice, školy a univerzity.¹¹⁶

Druhá světová válka dala černochům nové možnosti na pracovním trhu a podpořila emigraci z Jihu na Sever. Afroameričané získali pracovní místa v Detroitu, kde se vyráběly tanky, letadla a lodě.

Sčítání lidu z roku 1944 ukazuje, že počet černochů na Severozápadě USA vzrostl o 49 %. Většina černochů však stále žila na Jihu. Jejich migraci na Sever nepřerušila ani ekonomická krize. Od roku 1940 žilo v USA téměř 13 milionů černochů, z toho 77 % na jihu, 21.7 % na severu a 1,3 % na západě.

¹¹⁵ Adam,s, Willi Paul, Los Estados Unidos De América, Closa Orcoyen, str.189

¹¹⁶ Jones, A.Maldwyn, Historia de Los Estado Unidos, 1607-1992, Oxford University, str. 233

Industrializace Jihu (1940–1944) ulehčila zemědělskou práci a učinila z většinové bílé společnosti nezávislé pěstitele, kteří ovládli domácí trh. Černoši na modernizaci nebohatli, právě naopak.¹¹⁷

V roce 1942 bojovalo v armádě mnoho černochoů po boku bílých vojáků, ale neměli stejná práva. Například v nemocnicích a jídelních vozech byli v oddělených prostorech a existovaly oddělené krevní banky pro černochoy.

Černoši se proti segregaci začali bouřit, ale byli vyslyšeni až v 50. letech. Pro Afroameričany to bylo dvojí vítězství jak nad rasismem, tak nad nacismem. Požadavky odborových hnutí byly naplněny a začal proces integrace černochoů do většinové společnosti. Odbory dosáhly zrušení diskriminace v továrnách a vznikly výbory na dohled rovnoprávnosti v zaměstnání.¹¹⁸ Pracovní příležitost dostalo také hodně černošských žen, které byly dříve zaměstnané v domácích službách.

T a b u l k a rozvržení vojáků v Americké armádě, od 1. července 1944 do 30. června 1945 :

Oddíl služeb	Celkem		Běloši		Černoši	
	Počet	Procenta	Počet	Procenta	Počet	Procenta
Celkem	483,605	100	477,285	98.7	6,320	1.3
Armáda	90,707	100	89,952	99.2	755	0.8
Námořnictvo	392,898	100	387,333	98.6	5,565	1.4

In: <http://www.history.army.mil/documents/wwii/minst.htm>

¹¹⁷ Dunyaveskaya, Raya, Industrialization of the Negro, www.marxists.org

¹¹⁸ Martínez, Montiel, María Luz, Negros en América, Mapfre, str.144

7.2. Spojené státy od skončení druhé světové války do nástupu prezidenta J. F. Kennedyho (1945–1961) a následný vývoj v 60. letech

Po skončení druhé světové války Spojené státy posílily svoji pozici světové velmoci. Ekonomická krize s válečným přidělovým hospodářstvím zmizely a přechod na novou výrobu proběhl hladce.

Sociální neklid po válce utichl v důsledku nárůstu výroby a zvýšení pracovních příležitostí, což souviselo se studenou válkou a s válkou v Koreji. Průmysl měl pro americké ozbrojené síly velké zakázky a federální podporu. Mohl zaměstnat řadu lidí, kteří byli bez práce, zejména černochoy a další minority.

Postupně se začal rozvíjet také veškerý spotřební průmysl a američtí výrobci ovládli světový trh. S průmyslem rostlo národní i soukromé bohatství. Smyslem začalo být utrácení peněz za věci prezentované jako nepostradatelné. Amerika se postupně stávala světovou supervelmocí.

Američané byli přesvědčeni o síle USA a svém novém způsobu života jako o nejlepší alternativě. Jejich sebevědomí posílilo také vítězství v Koreji. Postavili se otevřeně proti komunismu a prohlásili za svůj úkol osvobození zemí v sovětské sféře. Bílý Američan se stal symbolem úspěchu a bohatství.

V 50. letech podporovaly USA Batistův režim na Kubě a přihlížely jedné z diktatur, která postihla kubánský lid před Castrovým nástupem (viz. kapitola Historický exkurz). Záměr Spojených států byl převážně ekonomického charakteru. Hospodářství Kuby zcela záviselo na Spojených státech až do revoluce vedené Castrem, kdy Sovětský svaz nabídl svou pomoc, která byla kubánskou vládou přijata.

Jedinou překážkou k dosažení dokonalosti Spojených států byly problémy spojené s černošským obyvatelstvem, které usilovalo, zejména v jižních státech Unie, o rovnoprávné zacházení.

V americké společnosti byla segregace oficiálně schválena již na konci 19. století, doktrínou „separate but equal“ (1896). Nejdříve se týkala veřejné dopravy a později škol. V roce 1908 dostala první soukromá škola v Kentucky zákaz vyučovat černé a bílé studenty pohromadě. Politici v jižních státech využili doktríny ke vzniku ještě přísnějších zákonů, obecně známých jako Zákony Jima Crowa, které obhajovaly segregaci ve všech veřejných sférách (školy, doprava, restaurace, toalety atd.). Tyto zákony přestaly platit až v šedesátých letech 20. století.

Po druhé světové válce byly konečně vyslyšeny odbory a černí veteráni poprvé zakusili rovnocenné zacházení. Nová vlna přinesla změnu v továrnách, kde se zakládaly výbory na kontrolu rovnoprávného zacházení v zaměstnání.

Černoši začali být sebevědomější a aktivnější. Jejich sílu pocítila americká velmoc na počátku 50. let, když svou činnost zahájilo hnutí African-American Civil Rights Movement, které usilovalo o zrušení segregace a diskriminace na americkém území.

Nové hnutí na podporu černošských práv začalo své aktivity v Montgomery, Alabamě, Tallahassee, Floridě, Fayetteville, Tennessee, Albany, Georgii a v Severní Karolíně. Když v roce 1963 vyústilo dění v protestní akce v ulicích Birminghamu ve státě Alabama, všichni občané USA si uvědomili, že dojde k historickým změnám.

Birmingham bylo ocelářské město, kde pracovalo mnoho černochoů, kteří se v květnu hromadně pustili do boje proti americkému apartheidu. Následovaly červnové protesty v Detroitu, kde 250 000 černochoů obsadilo centrum města a demonstrovalo za pracovní příležitosti a rovnoprávnost.

V Detroitu došlo k napadení Waltera Reuthera, liberálního úředníka z Unie dělníků automobilových závodů, údajně kvůli jeho umírněnosti. V červenci následovaly protesty v New Yorku, Bostonu a Philadelphii. Dělníci během nich přednesli své požadavky na rovnoprávné podmínky na pracovním trhu. V srpnu demonstranti požadovali integraci černochů do škol, a to jak v jižních, tak v severních státech.¹¹⁹

Černošské hnutí mělo svého charismatického černého vůdce Martina Luthera Kinga, jemuž se podařilo ukázat na nejpálčivější problémy, vytyčit postupné cíle hnutí za občanská práva a nalézt vhodné formy boje za jejich dosažení. Jeho osoba je v literatuře často mýtizována, někdy se zdá, jako by se nejednalo o obyčejného člověka s přirozenými nedostatky. Byl nositel Nobelovy ceny za mír, výborný řečník a představitel hnutí, které změnilo dějiny černých Američanů, takže zájem o jeho osobu není až tak překvapivý.

Náš původ nás bezesporu všechny významně ovlivňuje, stejně tak tomu je i u Martina Luthera Kinga. Rodák z Atlanty, syn reverenda tamní baptistické obce, byl spjat s děním v náboženské obci a dlouho nepocítil silnější tlak rasové diskriminace. Jak sám uvádí, první uvědomění vlastní rasové odlišnosti zaznamenal v šesti letech, kdy matka jeho bílých kamarádů řekla: „*My jsme bílí a ty jsi barevný, nemůžete si hrát společně.*“¹²⁰ S nesmiřitelným postojem k projevům rasové nadřazenosti bílých se setkal u svého otce.

M. L. King vyrůstal v době druhé světové války, která představovala významnou etapu ve vývoji černošského hnutí, a proto bývá někdy nazýváno „černošskou renesancí“. V této době se počet černochů ve městech zvýšil třikrát až šestkrát.

V roce 1932 otrásl americkou společností proces ve Scottsborough ve státě Alabama. Před soudem stálo devět mladých černochů, nejmladšímu bylo pouhých 13 let. Byli obviněni ze znásilnění a osm z nich bylo následně odsouzeno k trestu smrti a nepomohlo ani stáhnutí žaloby jedné z žen, která se přiznala k lživé výpovědi. Rozhořčení veřejnosti donutilo

¹¹⁹ Rawick, George, The American Negro Movement, www.marxists.org

¹²⁰ Rysková, Světlana, Martin Luther King, Horizont, str.

justici státu Alabama přezkoumat proces. Nakonec byl rozsudek změněn na 99 let vězení a až v roce 1950 se podařilo vězně osvobodit.¹²¹

Kingova rodina se těšila dobrému ekonomickému zázemí, ale přesto mladý Martin Luther příležitostně pracoval. Možná právě zkušenost z jižanských plantáží ho donutila k uvědomění co je diskriminace, které denně musí čelit velký počet černochů.

Studentská léta prožil v Atlantě. Brzy se ukázalo, že má velký řečnický talent a vyvinuté sociální cítění. Chtěl si zvolit povolání, kde by pomáhal lidem. V roce 1948 se zapsal do Crozerova teologického semináře v Chesteru, který měl vynikající pověst.

V celé Americe byla ve dvaceti státech zákonem ustavena segregace veřejných míst a oddělené školy. Politické sliby dosavadních vlád nesly jen nepatrné plody. Přesto se demokratům podařilo udržet černošské obyvatelstvo v klidu. Na přelomu čtyřicátých a padesátých let většina černošských vůdců věřila v korektní jednání vlády a přesvědčovala černochoy, aby s trpělivostí a vírou čekali. Mlčenlivost byla jejich jedinou obranou a vírou.

V této době se M. L. King usadil v Bostonu, aby studoval na tamní univerzitě. Po ukončení doktorského studia, už jako ženatý muž, požádal o místo duchovního v Montgomery ve státě Alabama. V roce 1954 započal službu v kostele na Dexter Avenue, kam docházeli dobře situovaní černoši.

V témže roce se již černošské obyvatelstvo nechtělo smířit s nekonečným oddalováním přiznání občanských práv a všudypřítomnou diskriminací. Snahy o změnu trvaly déle, první velký krok byl učiněn 1. 12. 1955 bojkotem autobusové dopravy v Montgomery („The Montgomery Bus Boycott“). Černoši se rozhodli protestovat až do chvíle, kdy jim zákon umožní posadit se v autobuse na jakémkoliv místě. Do té doby byli nuceni sedat si do zadní části autobusu a, bylo-li třeba, uvolnit místo bělochům.

¹²¹ Maňák, Josef, M.L.King, Masarykova Univerzita, www.krestanstvi.cz

Události rozvířila černá cestující Rosa Parks, která nastoupila do autobusu a odmítla přenechat své místo bílému cestujícímu. Vzápětí byla zatčena za porušení segregačních zákonů. Člen NAACP, E. D. Nixon hledal osobu, která by konečně přiměla černochoy k protestu a Rosa Parks byla se svým osudem vyhovující.

Její postava je pravděpodobně v celém případě velmi romantizována. Dokumenty ji popisují jako obyčejnou šičku, která vyčerpaná po dlouhém pracovním dnu nechtěla uvolnit místo bílému cestujícímu. Je ovšem třeba doplnit další důležité informace. Například, že byla vzdělaná a jako šička pracovala jen dočasně. Byla také dlouhodobě členkou NAACP, zajímala se aktivně o rasovou problematiku a ve společnosti byla uznávanou autoritou.¹²²

V noci po jejím zatčení byl realizován plán bojkotu veřejné dopravy. V pondělí již černoši přestali užívat veřejné dopravní prostředky v Montgomery. K protestu se připojili černoši ze všech vrstev společnosti, a dokonce i několik bělochů.

Podporu vyjádřil i Martin Luther King: „*Pokud bychom dosáhli šedesátiprocentní spolupráce, protest by mohl být úspěšný.*“ Ráno projel kolem jeho domu prázdný autobus. King později napsal: „*Stal se zázrak.*“¹²³

Hnutí bylo pojmenováno Montgomerské hnutí pro pokrok (tzv. MIA, Montgomery Improvement Association) a jeho prezidentem byl zvolen právě M. L. King. Nastala otázka zda v bojkotu pokračovat. Hnutí MIA nechalo rozhodnout lid na veřejném setkání a odezva byla jasná, bojkot by měl pokračovat. Čtvrtý den protestu se členové MIA sešli s právníky autobusové dopravní společnosti a představiteli města, aby přednesli svůj umírněný „desegregační“ plán. Doufali v jeho naplnění a následné ukončení bojkotu, ale opozice na návrh nepřistoupila.

Situace se zkomplikovala, protože velké množství černochoy nemohlo do práce. MIA přišla s náhradním řešením ve formě soukromých taxi. V praxi to vypadalo tak, že černí

¹²² Cozzens, Lisa, The Montgomery Bus Boycott, www.watson.org

¹²³ King, Martin L., *Stride Toward Freedom*, Harpercollins, str. 53

majitelé vozů rozváželi ostatní do práce. Převážně plán vyžadoval velkou přípravu, a dokonce vznikl kontrolní výbor. Bílí představitelé města byli jeho organizací ohromeni. Vše fungovalo až s ohromující přesností.¹²⁴

Když se bílým zástupcům nepovedl bojkot zastavit, přistoupili k násilí. Na konci ledna ohrožovali dům M. L. Kinga a Nixona. Také se snažili o přerušení dopravy pomocí soukromého rozvozu. Černí občané však nátlaku odolávali a nadále nepoužívali autobusovou dopravu.

Bojkot negativně dopadal na obchodníky v centru města, kteří se snažili vyjednávat se zástupci MIA. Ti však měli jediný cíl, vyhrát spor u federálního soudu a prosadit nové zákony. Město nakonec soudní bitvu prohrálo ve prospěch černošského obyvatelstva.

V prosinci 1956 Nejvyšší soud Spojených států prohlásil předpisy státu Alabama o segregaci autobusové dopravy za protiústavní a nařídil jejich zrušení. Černoši se vrátili do autobusů, ale jejich problémy ještě neskončily. Ve společnosti se stále objevovaly násilné protesty ze strany bílého obyvatelstva, které pomalu utichaly až po domluvě bílých autorit.

Bojkot autobusové dopravy v Montgomery byl začátek cesty k velkému vítězství, kterého černošské hnutí dosáhlo po deseti letech nepřetržitého boje za svobodu a rovnoprávnost. Události zvedly vlnu nového černošského hnutí i v ostatních Jižních státech. Protesty byly důstojné a klidné, což zaskočilo rasisty ve správě i v policejních jednotkách.

V New Yorku se King seznámil s čelními představiteli černošského hnutí Royem Wilkinsem a Philipem Randolphem. Společně pak zorganizovali 17. května 1957 prosebnou pouť před pomník Abrahama Lincolna ve Washingtonu, události se zúčastnilo asi 35 000 černošů. King promluvil ke shromáždění a přednesl požadavek volebního práva, který byl adresovaný prezidentovi a Kongresu.

¹²⁴ King, Martin L., *Stride Toward Freedom*, Harpercollins, str. 54

Přes velký politický boj v Senátu byl zákon o občanských právech přijat. V roce 1957 jej podepsal prezident Eisenhower. Jeho znění však obsahovalo jen některá občanská práva.

Na základě nového občanského zákona o integrovaném školství přijala střední škola v Little Rock v Arkansasu devět černých studentů. Do té doby to byla škola jen pro bílé, jejich

Celkový počet žáků byl okolo dvou tisíců. Hned první den se neobešel bez dramatických momentů. Guvernér státu Arkansas uspořádal blokádu školy, aby bylo zabráněno ve vstupu černým studentům. Prezident Eisenhower musel poslat federální vojsko, aby černé studenty ochránilo. Nepříjemná situace se opakovala každé ráno, příchod černých studentů do školy byl ztěžován rozhořčenými bělochy.

Jedna z dívek, tehdy patnáctiletá Elizabeth Eckford, popsala situaci takto: „*Vystoupila jsem z autobusu a uviděla na protější straně tlupu lidí. Potom někdo vykřikl, aby se připravili, že už jdeme. Tlupa se ke mně blížila. Znervózňovalo mě to, polekala jsem se, že nestačím dojít ke vchodu. Zaslechla jsem, jak někdo vykřikl, aby mě lynčovali. Snažila jsem se najít alespoň jeden soucitný pohled. Tvář jedné ženy se mi zdála dobrosrdečná, ale když jsem se na ni podívala podruhé, plivla mi do obličeje.*“¹²⁵

Diskuze v Kongresu na téma segregace černochů pokračovala, zároveň se objevovaly nové případy bojkotů a demonstrací.

Nový druh protestní akce se zrodil ve městě Greensboro v Severní Karolíně. Čtyři mladí černoši vešli do bufetu a personál je odmítl obsloužit. Oni však setrvali až do zavírací doby. Další dny se situace opakovala a přidávalo se více lidí. Do dvou měsíců byly tyto protesty, tzv. „*seat-in*“, zaznamenány v osmdesáti dalších městech.¹²⁶

Na konci 50. let bojovaly Spojené státy, vedené prezidentem Eisenhowerem, na mezinárodním poli proti komunismu a staly se ochráncem většiny západních států. V roce

¹²⁵ Levy, Peter B., The Civil Rights Movement, Greenwood, str.11

¹²⁶ Maňák, Josef, M.L.King, Masarykova Univerzita, www.krestanstvi.cz

1957 vznikla Eisenhowerova doktrína, která hájila použití vojenské síly jako reakci na případnou agresi jakékoli země, která byla baštou komunismu.¹²⁷

Prezident zastával konzervativní ekonomickou politiku, ale pozvedl také oblast sociálního zabezpečení. Byl zastáncem lidských práv. Podpořil Nejvyšší soud v rozhodnutí o desegregaci amerických škol. Zákon byl později přijat jako dodatek ústavy USA. Liberálové tvrdí, že nikdy nebyl v tomhle ohledu skutečně zapálený, nic to ale nemění na skutečnosti, že jeho činy přispěly k desegregaci americké společnosti.

V roce 1960 byla hlavní náplní nové prezidentské kampaně studená válka mezi USA a SSSR. Příznak komunismu zastínil boj za rasovou rovnoprávnost. Demokrati postavili svého kandidáta Johna Fitzgeralda Kennedyho, který rázem čelil námitkám kvůli nedostatku zkušeností v zahraniční politice. Z řad republikánů byl nominován Richard M. Nixon, který sliboval pokračovat v Eisenhowerově poklidné politice.

V roce 1950 mělo jen 11 % Američanů televizi. Od roku 1960 počet vyšplhal na 88 %. Odhadem 70 milionů Američanů (dvě třetiny voličů) sledovalo dne 26. září první debatu J. F. Kennedy vs. Nixon. Kennedy nenechal nic náhodě. Den před tím se sešel s produkcí, aby se ujistil, jak bude program probíhat. Nixon této příležitosti nevyužil. V debatě Kennedy exceloval a před zraky diváků Nixona zcela zastínil.¹²⁸

J. F. Kennedy nepustil ze zřetele žádnou skupinu potencionálních voličů a ještě před volbami se setkal s M. L. Kingem.¹²⁹ Když došlo k jeho zatčení za protestní akce ve státě Georgia, Kennedy zavolal jeho ženě, aby jí nabídl v celé záležitosti pomoc. Tento čin udělal navzdory svých volebním poradcům, kteří mu pomoc Kingovi zásadně nedoporučovali. Výsledkem jeho činu bylo získání podpory reverenda M. L. Kinga staršího a většiny černochů. Vzniklo mezi nimi dokonce přátelské pouto. Volební klání nakonec vyhrál těsným

¹²⁷ Johnson, Paul, A History of the American People, Harper, 1.edition, part seven

¹²⁸ John F. Kennedy Presidential Library and Museum, historical resources, www.jfklibrary.org

¹²⁹ Rysková, Světlana, M.L. King, Horizont, str

výsledkem a stal se nejmladším prezidentem USA, k čemuž nemalou měrou pomohly právě hlasy černošských voličů.

V roce 1961 začal Kongres rasové rovnoprávnosti za podpory Johna F. Kennedyho pořádat tzv. „Jízdy svobody“. Skupiny černochů v doprovodu bílé mládeže nastupovaly do dálkových autobusů projíždějícími jižními státy a ignorovaly pravidla segregované dopravy. Účastníci těchto akcí společně usedali v restauracích, knihovnách, kinech a na dalších veřejných místech, aby podpořili zrušení segregace. Do těchto akcí se zapojili Američané ve všech státech USA.¹³⁰

V krátkém funkčním období prezidenta J. F. Kennedyho došlo k významným změnám v rasové otázce na celém světě. Kennedy si brzy uvědomil, že v nastávající éře se lidská práva stanou nejvíce diskutovaným světovým tématem.

V dnešní době se často domníváme, že se všemi vymoženostmi moderní techniky je svět menší. Ve skutečnosti se však svět stal větším než kdykoli předtím. Na počátku 60. let miliony lidí opustily tradiční způsob života a snažily se přizpůsobit nové „vesmírné“ době. V Americe, zemi svobodného projevu, začala vznikat různě zaměřená hnutí. Bylo to doba euforie a změn.

J. F. Kennedy viděl černošský boj za rovnoprávnost ve vlastním národě jako součást tohoto nového světového dění a vyzýval k jeho ukončení. Prohlásil, že osud národa zůstane nenaplněn pokud v něm bude přetrvávat rasová nenávisť a předsudky.

Zajímavé je, že J. F. Kennedy vyrostl v bělošském Massachusetts. Jeho rodina znala jen několik černochů a pravděpodobně si příliš neuvědomovali problém rasové odlišnosti. Od roku 1961 byl Kennedy prvně v intenzivním osobním kontaktu s černochem, se svým asistentem Georgie Thomasem.¹³¹

¹³⁰ Martínez Montiel, María Luz, *Negros en América*, Mapfre, str. 68-72

¹³¹ Giglio, James N., *The Presidency of John F. Kennedy*, second edition, University of Kansas, str. 159-160

Jeho tolerantní myšlení v oblasti rasové otázky a politická ideologie mohly být vyústěním událostí druhé světové války, kdy byla rasová příslušnost nadřazená všem ostatním hodnotám. Pravděpodobně byl také formován vlastní zkušeností, protože byl kvůli katolické víře pronásledován. Aktivista za občanská práva James Meredith nebyl daleko od pravdy, když prohlásil, že Kennedy byl prvním americkým prezidentem, který nebyl rasista.¹³²

Společně se svým bratrem Robertem projeví nedůvěru moralistickému idealismu a sami se považovali za rozvážné pragmatiky. Bratři Kennedyové byli samozřejmě nejvíce aktivní v oblasti mezinárodní politiky a probíhající studené války. Snažili se v oblasti lidských práv prosadit změny, které by udržely bílé i černé občany relativně spokojené, zatímco by se sami mohli zaměřit na události v mezinárodní politice.

V Senátu se John F. Kennedy projevoval jako kritik kolonialismu a zastávce spolupráce se západní Evropou. Také předvedl zájem o africký lid. Pozval 28 hlav států na návštěvu do Bílého domu.¹³³

Počet Afroameričanů v jeho kabinetu byl nezanedbatelný a za to byl vnímán velmi pozitivně částí americké veřejnosti. Projevy rasové diskriminace považoval za naprosto iracionální v moderním světě, když bylo třeba řešit vážný spor se SSSR. Neztotožňoval se s bílou nadřazeností a doufal, že se nebude muset zabývat segregací, která podle něj do moderní společnosti nepatří.¹³⁴

Hlavním cílem Kennedyho administrativy bylo zvítězit ve studené válce. K tomu potřeboval podporu černých i bílých Američanů. Prezident a jeho poradci měli silnou motivaci ke zlepšení rasového soužití. Bylo třeba sjednotit bílé Jižany, stejně jako černochoy a jejich liberální bílé podpůrce z Demokratické strany.

John F. Kennedy někdy využíval problematiky rasové segregace k upozornění na vážnější problém studené války. Například v roce 1961 pronesl k odpůrcům rovnoprávnosti

¹³² Borstelmann, Thomas, *Diplomatic History*, Vol.24, No. 3, Blackwell Pub., str. 435

¹³³ Borstelmann, op. cit., str. 437

¹³⁴ Reeves, Richard, *President Kennedy: Profile of Power*, Simon and Schuster, str. 270-271

tato slova: „*Proč komunistů může obědvat v kantýně v Selmě, Alabamě, zatímco černý veterán se tam nesmí ani posadit?*“

Za takové výroky byl někdejšími Jižanskými představiteli dosti kritizován. Politici jako Georgie Wallace argumentovali tím, že Federální vláda, která dnes pronásleduje mezinárodní bílou společnost, je složená z jednotlivců, kteří ještě nedávno tvrdili, že „*Castro je duší velký demokrat*“ a že Mao-Ce Tung byl jen agrární reformista.

Kennedyho protisegregační výroky způsobily vlnu nepokojů a měly naprosto opačný efekt než očekával. Vznesla se vlna nevole, Kennedy byl dokonce nařčen, že jednal jako sovětský diktátor. Na Jihu se objevily plakáty se slogany „*No Kennedy Congo Here*“. Bílí Jižané se přirovnávali k bílým usedlíkům v Africe, kteří bojovali proti hrozící černošské nadvládě. Na konci svého volebního období byl John F. Kennedy spojován s rostoucím rasovým rozštěpením Jihu.¹³⁵

Situace byla napjatá především v jižní části USA. Bílí Jižané s tradičně rasistickými postoji nemohli být nadále prominentními představiteli Spojených států. Nedělalo to dobrý obraz společnosti v zahraničí. Zástupcem Jihu se stal liberální politik Dean Rusk, který se spolupodílel na symbolickém vyslání prvních afroamerických velvyslanců do evropských zemí.¹³⁶

John F. Kennedy se obával dalšího incidentu podobného tomu v Little Rock, který by mohl znemožnit USA na mezinárodním poli.¹⁹ K veřejné podpoře rasové rovnoprávnosti Kennedy dosadil do vysokých funkcí několik černochů, přijímal je více v Bílém domě a desegregoval vojenskou akademii Coast Guard Academy.

V roce 1961, zatímco se „jezdci svobody“ snažili posílit Kennedyho vládu, aby podpořila soudní výnos o zrušení segregace ve veřejné dopravě, se Bílý dům zoufale snažil vyhnout konfrontaci s bílými Jižanskými autoritami.

¹³⁵ Borstelmann, Thomas, *Diplomatic History*, Vol.24, No. 3, Blackwell Pub., str. 440

¹³⁶ Issacs, Herold R., *New World of Negro*, str.136

Privítání „jezdců“ v Alabamě se neobešlo bez násilností a dostalo se mu mezinárodní pozornosti. Krátce před touto událostí došlo k událostem v Zátocě sviní na Kubě (viz. kapitola Historický exkurz). Prezident Kennedy se cítil bezradný před zraky celého světa.

Kuba v roce 1961 dovolila skupině vězňů, kteří byli zatčeni při invazi v Zátocě sviní, návrat do Spojených států za účelem dalšího vyjednávání o výměně velkého počtu vězňů. Když skupina přijela do hotelu Dupont v Miami, bylo jí odepřeno ubytování, protože jeden z vojáků byl černoch. Americký imigrační úřad musel rychle zasáhnout a najít nové ubytování, aby se vyhnul dalšímu zesměšnění. Situace byla navíc kontrastována k úspěšné návštěvě Fidela Castra v Harlemu.¹³⁷

V projevech Johna F. Kennedyho byla suverenita s velkou dávkou porozumění a nezůstalo jen u slov. Po svém zvolení oslovil vládu Spojených států, aby zaujala konečné stanovisko k řešení rasové problematiky. Otázkou zůstávalo, do jaké míry vláda ovlivní vedení jednotlivých států. Problém s jejich suverenitou se objevil již za presidenta A. Lincolna a setrval až do 20. století. Odpůrci Kennedyho pravděpodobně namítnou, že se mohl snažit více, zejména v mezinárodní politice, ale bezesporu se shodneme, že ze všech amerických prezidentů udělal nejvíce pro ukončení segregace a rovnoprávnost.

Otázkou zůstal následný vývoj situace v 60. letech. USA stály před rozhodnutím, jestli budou nadále pokračovat v multikulturním společenském modelu k dosažení rasové rovnoprávnosti, nebo jestli budou následovat starý řád ochrany bílých privilegovaných tříd.

V 60. letech převládal v americké společnosti v otázce dosažení rovnoprávnosti značný pesimismus, zvláště na Jihu, kde byli obyvatelé připraveni násilně hájit bílou nadřazenost. Jediným řešením byl pohotový a silný zásah federální vlády, protože otázka lidských práv přestávala být jen národním problémem. Odepření rovnoprávnosti na základě

¹³⁷ Smith, G. Thomas, *Negotiating with Fidel Castro*, *Diplomatic History* 19, str. 65

rasové příslušnosti bylo již nepřístojné ve světě, který hlásal svobodu a rovnost. Samozřejmě tu byl také stín druhé světové války.

Potvrzení suverenity Spojených států zajistil projev prezidenta J. F. Kennedyho, který na veřejném shromáždění přednesl návrh na legislativní úpravy zákona o občanských právech. Nový zákon měl dát všem Američanům právo být obsloužen na veřejných místech jako jsou hotely, restaurace, bary, obchodní domy a podobná zařízení, stejně jako lepší ochranu volebního práva.¹³⁸ Napoprvé zákon u Nejvyššího soudu neprošel.

John F. Kennedy v projevu poukázal na špatné životní podmínky černochů, například pronesl, že *„černoch nemá možnost mít ani třetinu pracovních a studijních příležitostí bělocha [...] černoch, který je vystaven dvojnásobně vyššímu nebezpečí zůstat odkázaný na státní podporu [...] černoch, jehož doba života je o šest let kratší a jeho zdravotní podmínky jsou alarmující [...]“*.¹³⁹ V roce 1964 došlo ke konečnému schválení nového zákona o občanských právech.

Proslov, který prezident Kennedy pronesl, ukazoval, že k dosažení rovnoprávnosti je třeba ujit ještě dlouhou cestu, ale určitě to byl v daný okamžik odvážný čin. Většina politiků se obávala jednat ve chvíli, kdy se masy lidí bouří.

Martin Luther King o této události píše: *„On na místo toho upřímně pronesl, že na požadavky protestujících mas odpověděl, protože to považoval za správné. To je celé tajemství té velké náklonnosti, kterou u lidu vyvolával. Byl vždy vnímavý, citlivý a skromný.“*¹⁴⁰

John F. Kennedy věřil, že svět je postaven na diverzitě. Domníval se, že různé národy, politické systémy a rasy mohou žít na jedné planetě. Největší hodnotu a naději vkládal do lidského svědomí.¹⁴¹

¹³⁸ O'Brien, Michael, John F. Kennedy, St. Martin's Griffin, str. 179

¹³⁹ King, M.L., Caminos abiertos por MLK, Hernando, str. 123

¹⁴⁰ King, M.L., John F. Kennedy, Transition, No. 15, str. 27-28, www.jstor.org

¹⁴¹ King, op. cit., str. 27-28

V roce 1963 se konala největší protestní akce před Lincolnovým pomníkem ve Washingtonu, kam se sjelo 250 000 demonstrantů, z nichž jednu pětinu tvořili běloši. Zbytek Američanů sledoval přímý televizní přenos ze setkání. Organizace této černošské manifestace byla ukázková. Vše probíhalo v pokoji a v nadšení, i přes nepříjemně horké počasí.

Mezi účastníky byli známé osobnosti z oblasti kultury jako herci, zpěváci a postupně přicházeli k mikrofonu účastníci protestních akcí z Montgomery, Birminghamu, Atlanty a dalších míst. Na závěr vystoupil Martin Luther King s projevem, který vešel do dějin pod názvem *Mám sen*.

Jeho „kázání“ se proměnilo v osobní vyznání. V projevu symbolicky prohlásil, že Amerika dala černošům „*falešný šek*“, jež chtějí proměnit v „*bance obecné spravedlnosti*“ a nespokojí se s tvrzením, že v ní nejsou peníze pro všechny. Konec Kingova vystoupení zazněl jako odhodlaná výzva. Podle jeho snu si byli všichni rovni, bílí i černí, hlásal v něm naději a víru.

Kennedyho antirasistická politika vyvolávala diskuze ve všech vrstvách společnosti. Diskuze ovšem někdy vyústily v tvrdé násilné nepokoje. V létě roku 1963 proběhlo celkem poklidně 1 400 manifestací, které se v září proměnily v krvavé rasistické potyčky. Středem dění byl opět Birmingham ve státě Alabama. Podnět k násilí dali dva černošští studenti, kteří v aulách vyvolali reakce místních členů Ku-Klux-Klanu a rozpoutali tím vlnu atentátů.

Jako první přišel o život bílý advokát, který hájil černého klienta, jenž byl obětí rasové diskriminace a násilí. Následovala vlna brutálních útoků. V září vybuchla bomba v černošském kostele a zavinila smrt čtyř dívek ve věku 10 až 14 let.

Prezident John F. Kennedy se v závažné situaci rozhodl osobně dojet do Birminghamu, aby byl v konfliktu nápomocen a zúčastnil se pohřbu dívek. Na pozadí chaosu událostí však přijel pozdě.

John F. Kennedy, zosobnění naděje na rovnoprávnost všech Američanů, zemřel jako mladý muž jen měsíc po událostech v Birminghamu. K atentátu došlo v Dallasu ve státě Texas, kde byl smrtelně raněn střelou z pušky, když v rámci kampaně pro prezidentské volby 1964 projížděl ulicemi v otevřeném voze v doprovodu své manželky Jacquelin.

Sněmovní komise se zabývala myšlenkou, že jeho smrt byla výsledkem rozsáhlého spiknutí. Povaha tohoto spiknutí ovšem zůstala nevyjasněná a existuje řada podezření. V pozadí atentátu mohl stát například kubánský režim Fidela Castra, Sovětský svaz, kubánské komunity na území USA, mafie a další. Podezření se nevyhnulo ani složkám americké vlády jako FBI, CIA a dokonce viceprezidentovi Lyndonu B. Johnsonovi, který po něm převzal úřad hlavy státu.

Smrt prezidenta zasáhla celou Ameriku. Dodnes je jeden z nejvíce uznávaných prezidentů, ačkoli setrval ve funkci pouze jedno volební období. Největší úspěchy zaznamenal na poli domácí politiky a naopak v mezinárodní politice příliš neuspěl.

Zástupci zemí třetího světa se dlouhodobě zajímali o postavení černochů v USA. Za Kennedyho vlády byli v hojném počtu přijímáni afričtí diplomaté, aby našli odpovědi na své otázky v oblasti rasové otázky. Jejich zkušenosti nebyly nikterak pozitivní. Většinou byli přijímáni s menším respektem a důstojností než očekávali. Jinými slovy byli často přijímáni nedůstojně jako všichni lidé tmavší pleti.¹⁴² Ačkoli to bylo absolutně v rozporu s cílem americké zahraniční politiky, bílí Američané je prostě nerespektovali.

Kennedy byl první americký prezident, který plně uznal nezávislost Afroameričanů. Historici dlouho sledovali jeho počáteční zaměření na sociální tematiku integrace a rovnoprávnosti Afroameričanů, ale rostoucí hrozba komunismu a události v Berlíně, na Kubě a v Číně odvracely jeho pozornost jiným směrem.

¹⁴² Borstelmann, Thomas, *Diplomatic History*, Vol 24, No. 3, Blackwell, 445

Se smrtí prezidenta Johna F. Kennedyho upadl také projekt zákona na občanská práva. S nástupem Lyndona B. Johnsona se zrodil nový projekt, jenž byl od toho původního hodně odlišný.

V roce 1964 černoši dosáhli uznání občanských práv a začínalo být jasné, že jejich dlouholetý sen se začíná naplňovat. V tomto roce také byla Martinu Lutheru Kingovi udělena Nobelova cena za mír.

Když byl King v roce 1968 zavražděn, dosáhl téměř kanonizace v očích celého světa. Dnes v USA dokonce existuje státní svátek k jeho počtě. Takové privilegium se nedostalo žádné jiné osobnosti americké politiky.

Události té doby, zejména obnovená činnost KKK, vedly ke vzniku nové politické strany, která byla určena pouze pro černochoy. Organizaci nazvanou Černí panteři založil propuštěný vězeň Huey P. Newton, který se rozhodl změnit osud všech černochoů ve Spojených státech. Členové organizace byli především mladí radikální černoši, často studenti. Jejich ideologie vycházela z myšlenek černošského nacionalismu, marxismu a komunismu. V 60. letech stáli na straně Kubánské revoluce.

Zpočátku byl jejich program humanitární, ale poté, co se rozhodli bránit černé oběti policejní brutality a narazili na tvrdý odpor ze strany policie, sáhli k násilnostem. Americká policie, proti které Černí partneři stáli, měla ve svých řadách především bělochy a jejich chování vůči černochoům bylo nekompromisní a agresivní. Tento střet vedl k tomu, že znovu začali umírat lidé. Organizace Černí panteři přetrvala až do 70. let, v posledních letech byla stíhána americkou FBI.¹⁴³

¹⁴³ King, Martin L., *Caminos abiertos por M. L. King*, Hernando, 1977, str. 129-131

8. Vztahy USA a Kuby na pozadí vývoje černošské otázky 60. let

V šedesátých letech 20. století došlo ke změně společensko-politické situace ve všech zemích světa. Na jedné straně stál americký kapitalismus a na druhé sovětský bolševismus. Ve studené válce se Kuba postavila na stranu sovětského bloku.

USA a Kubu spojovalo jedno téma. Tím byl velký počet nespokojeného černošského obyvatelstva. Rasové téma bylo pojato jako jedna z hlavních zbraní k vzájemným útokům. Toto téma bylo využito představiteli obou zemí k vzájemným útokům a manipulacím v 60. letech. Zejména Kuba využívala situaci USA k vylepšení svého vlastního statusu.

Pro Kubu se stal obraz národa se silnými africkými kořeny vývozním artiklem, který posílil vazbu mezi všemi zeměmi, ve kterých žilo barevné obyvatelstvo. Rasová problematika se stala hlavním bodem kubánské zahraniční politiky.

Hlavní kubánští představitelé si uvědomili, že černoši budou dobrými spojenci, a že téma rasismu se stane účinnou pákou na poli mezinárodní politiky, především v souvislosti s negativní kampaní proti Castrově revoluční vládě, kterou v té době vedl severoamerický tisk.

Když v únoru 1959 americký tisk zveřejnil článek o vraždění Batistových válečných zločinců, Castro odpověděl, že by se měla americká vláda zajímat o své vlastní rasové problémy.¹⁴⁴

V roce 1959 a 1960 organizovala kubánská vláda v rámci získání podpory amerických černochoů návštěvu afroamerických intelektuálů, aby viděli přínos revoluce z první ruky. Představitelé černošského deníku byli přítomni spolu se sto padesáti novináři, kteří byli pozváni do Havany v rámci akce Operation Truth, která měla za úkol očistit negativní obraz vytvořený politickou kampaní vedenou ze strany Spojených států. Jedním ze zúčastněných členů byl i kongresman a zástupce Harlemu Adam Clayton Powell.¹⁴⁵

¹⁴⁴ De La Fuente, Alejandro, Nation For All, The University of North Carolina Press, str.296

¹⁴⁵ De La Fuente, Alejandro, Nation For All, The University of North Carolina Press, str.296

Kubánská kampaň na podporu černochů se setkala s nemalým úspěchem a ve vládních složkách Spojných států vyvolala nervozitu. Prezident John F. Kennedy musel hrozící vlnu nespokojenosti amerických černochů řešit. Americký černošský deník začal vyzdvihoval Castrovu Kubu ve snaze skoncovat s rasismem ve společnosti. Kuba byla kontrastována s USA, kde byla nadvláda bělochů dosud oficiálně tolerována.

Castrova revoluce triumfovala v době, kdy americké Hnutí za občanská práva dosáhlo prvních úspěchů, ale hlavní boj dosud nebyl vybojován. Schopnost kubánské revoluční vlády zbavit se tak rychle segregace a viditelných projevů rasismu vedla americké černochy ke zpochybňování schopnosti americké vlády ukončit bílou nadvládu a nastolit demokracii.

Americká vláda na druhou stranu zpochybňovala morální autoritu Fidela Castra a jeho revoluce, zejména za válečné zločiny na Kubě. Afroameričtí intelektuálové se však domnívali, že Spojené státy nemají právo negativně hodnotit dění na Kubě, když sami přihlížejí dennímu vykořisťování vlastní černošské menšiny. Americký deník zveřejňoval články s kritikou americké vlády, která se po staletí potýká se stále stejným problémem s rasovou rovnoprávností, zatímco Kuba tuto otázku vyřešila za osmnáct měsíců.¹⁴⁶

Castro svůj obraz černošského liberála podporoval při každé příležitosti. Byl si vědom, že tento přístup na jeho politiku vrhá v očích světové veřejnosti pozitivní světlo. Při příležitosti sjezdu Organizace národů v roce 1960 se například ubytoval v Harlemu, aby ukázal svou liberálnost s americkými černochy a dal tím lekci všem zastáncům rasismu. Dokonce pronesl, že se v Harlemu cítí jako doma, a že na Manhattanu se kubánská delegace setkala s rasistickým zacházením. Když ho prezident Eisenhower nepozval na oběd, prohlásil, že měl tu čest poobědvat s chudým a utlačovaným lidem v Harlemu. Dokonce i ti, kteří nesouhlasili s jeho revolučním programem na Kubě, náležitě ocenili toto gesto.¹⁴⁷

¹⁴⁶ De La Fuente, op. cit., str. 297

¹⁴⁷ Mayfield, Julian, Cuba Has Solutin, (In Goose“ African American Press, str. 271)

Americká politika i média vedly ostrou kampaň proti Castrově revoluci, v níž obvinily revoluční vládu z válečných zločinů. V roce 1961 Spojené státy v čele s prezidentem Johnem F. Kennedym dokonce ukončily diplomatické vztahy s kubánskou vládou.

Castro se spojil se Sovětským svazem a takticky využil problémů uvnitř americké společnosti, aby odvrátil zájem světové veřejnosti o dění na Kubě. Černoši se stali výbornou pomůckou k podryvání amerického imperialismu přímo zevnitř. Afroameričané a Kuba měli stejného nepřítele.

V roce 1961 vznikla na podporu Kubánské revoluce Fair Play for Cuba Committee, která vydala prohlášení *Declaration of Conscience by Afro-Americans (Deklarace černošského svědomí)*, které podepsal velký počet intelektuálů a politických aktivistů. Deklarace potvrdila skutečnost spojenectví amerických černochů a Kuby. „*Představitelé této země, vykonavatelé zákonů Jima Crowa nám stále odpírají naše práva. Kubánci jsou naši přátelé, nepřátelé našich nepřátel*“¹⁴⁸

Deklaraci podepsal například Robert F. Williams, americký černošský aktivista a člen NAACP, který byl asi největším pojítkem mezi rostoucí nespokojeností černochů a revolucí na Kubě. Williams byl za přílišnou náklonnost ke kubánskému režimu často kritizován.

Williams vycestoval na počátku 60. let několikrát na Kubu a vracel se slovy chvály. Tvrdil, že až na Kubě prvně pocítil „svobodu lidského bytí.“ Když Castro přijel do Harlemu, dostal od Williamse oficiální pozvání do Severní Karolíny, v pozvánce byl označen za „nejlidštějšího vůdce všech dob“.

Se stupňující vlnou rasového násilí a pod tlakem obvinění z únosu dítěte se Williams v roce 1966 rozhodl pro kubánský azyl. Odkud vedl nadále své noviny *The Crusader* a rozhlasový program *Radio Free Dixie from Havana*. Hlavním předmětem zájmu obou médií byla tematika rasově svobodné Kuby a rasistické Ameriky. Představitelé Spojených států

¹⁴⁸ De La Fuente, Alejandro, *Nation For All*, The University of North Carolina Press, str. 298-299

považovali toto rádio za nebezpečné kvůli možnému vyvolání násilného spiknutí proti americké vládě.

V roce 1965 byl Williams obviněn policií USA z napomáhání kubánskému režimu a z přípravy černošské revolty ve Spojených státech.¹⁴⁹ Williams byl prvním radikálním aktivistou, který napomáhal Kubě, ale v krátké době ho následovali další, například roku 1968 se podobným aktivitám věnovali členové Černých panterů., kteří se v té době drželi hesla „*Musíme zničit rasismus i kapitalismus.*“ Kubánská vláda jim poskytla úkryt, a navíc i diplomatickou, politickou a militární podporu.

Představitelé Spojených států si brzy uvědomili kubánskou snahu znemožnit jejich politiku na mezinárodním poli a samozřejmě se snažili rasovou otázku rychle vyřešit. Světové dění napomáhalo černým Američanům k vlastní emancipaci a umožňovalo jim neústupnost ve svých požadavcích. Bylo v zájmu vlády Spojených států vyřešit vlastní společenský problém tak, aby se USA mohly naplno ujmout role světové velmoci bez slabého místa.

Nastala všeobecná názorová shoda v jednom důležitém bodě. Uvažovalo se, že boj za naplnění práv amerických černochů byl součástí větší, mezinárodní konfrontace koloniálního lidu a bílých imperialistů. Williams prohlásil ve vysílání Rádia Free Dixie: „*Nebudeme svobodní, dokud nespojíme narůstající rozpolcenost v Jižní Americe, Asii a Africe k finálnímu útoku proti rasismu, imperialismu a fašistickým silám v USA.*“

Militantní Afroameričané tvrdili, že černoši utvořili utiskovaný národ, který měl stejný vztah k americkému kapitalismu, jako měly koloniální a semikoloniální země k západním mocnostem.¹⁵⁰

V roce 1967 v Havaně při příležitosti Organization of Latin American Solidarity (OLAS, Organizace za solidaritu Latinskoamerických zemí) vyslovili představitelé Latinské Ameriky podporu černochům ve Spojených státech postavenou na společném nepříteli – bílé

¹⁴⁹ De La Fuente, Alejandro, Nation For All, The University of North Carolina Press, str.230

¹⁵⁰ Heines, Herbert, Black Radicals and the Civil Rights Mainstream 1954-1970, University of Tennessee, str. 60-70

imperialistické společnosti. Označili také Latinskou Ameriku za severoamerickou kolonii a afroamerické spolubojovníky za kolonii vně nepřátelských Spojených států. Afroamerický zástupce Stokely Carmichael pronesl, že ve Spojených státech jsou trénovány černošské městské guerrilové skupiny inspirované Kubánskou revolucí a Che Guevarou.¹⁵¹

Není překvapivé, že afroameričtí radikálové byli inspirováni Kubou. Za faktem, že Kuba převzala odpovědnost za vlastní protirasistickou kampaň, stála skutečnost, že revoluce učinila africký kontinent hlavním bodem svého zahraničního politického zájmu. Kuba podporovala protikoloniální odpor v Africe od roku 1960 a stala nejen bezpečným útočištěm pro militantní černochoy, ale především zdrojem ideologické legitimacy.

Kubánská mezinárodní kampaň solidarity s utiskovaným černým lidem na celém světě byla určena domácímu publiku, cílem bylo eliminovat rasovou diskriminaci. Vládou kontrolovaná kubánská média denně zprostředkovávala události ze Severní Ameriky, aby připomněla všem občanům skutečnost, že žijí v lepší společnosti.¹⁵²

Ačkoli radikální Afroameričané nezpochybňovali nadřazenost kubánské revoluční společnosti, jejich vstup do národní politické scény byl plný překážek. Jako představitelé „černé moci“ byli často vyzýváni, aby řešili své potřeby odděleně, což bylo v rozporu s integračním programem Kubánské revoluce. To samozřejmě vyvolávalo rostoucí napětí, nedůvěru a kritiku kubánské proti diskriminační politiky.

V roce 1966 Williams opustil ostrov a odjel do Číny, odkud Castrovi poslal oficiální dopis, ve kterém zaujmul pasivní postoj ke spolupráci s kubánskými představiteli. Následně se snesla vlna kritika ze strany militantních černochoů ze Spojených států a zrak světové veřejnosti se upnul ke Spojeným státům a jejich stále bouřícím rasovým nepokojům.

¹⁵¹ De La Fuente, Alejandro, *Nation For All*, The University of North Carolina Press, str. 300

¹⁵² De La Fuente, *op.cit.*, 301

9. Závěr

Cílem této diplomové práce nebylo kritizovat Kubu ani Spojené státy za jejich politické kroky v oblasti černošské otázky, šlo o nalezení spojitostí v rasové problematice mezi těmito dvěma státy se zaměřením převážně na 60. léta 20. století.

Je třeba si nejdříve uvědomit, že USA i Kuba prošly kolonizační správou jiných evropských států, což významně ovlivnilo jejich vývoj. Po skončení kolonizace musely Kuba i USA nalézt cestu k utváření vlastní národní identity, což byl proces komplikovaný a dlouhodobý. To si uvědomíme zejména pokud přihlídneme k faktu, že se jednalo o země se silnou černošskou menšinou. Některé evropské národy na tomto tématu pracovaly dlouhá staletí, v případě USA a Kuby bylo třeba jednat rychle.

Spojené státy si nově získané autonomní postavení udržely, ale necitelně zasáhly do událostí na Kubě, čímž kubánskému lidu vzaly možnost utvořit samostatný, sebevědomý národ. Hned po osvobození od kolonizační správy tak vznikl nový, americko-kubánský konflikt.

Tyto poznatky, ačkoli zdánlivě nesouvisejí s černošskou otázkou, měly na její vývoj obrovský dopad. Právě politické změny ve společnosti se svým nepříznivým vlivem na domácí hospodářství byly určující pro stav černošské menšiny na Kubě i ve Spojených státech. Postavení černochoů v obou společnostech vždy plně záviselo na politické moci, která byla převážně v rukou bílých politiků. V dobách hospodářské krize se společenské postavení černochoů zhoršilo a byli vytěsněni ze zájmu většinové populace. Politici často používali černošskou otázku ve volebních obdobích k získání černošských hlasů, ale po volbách zájem o zlepšení podmínek barevné populace zase utichl. To vedlo ke stále větší frustraci černošského obyvatelstva jak v USA, tak na Kubě.

V šedesátých letech 20. století došlo ke změně společensko-politické situace ve všech zemích světa. Na jedné straně stál americký kapitalismus a na druhé sovětský bolševismus.

Ve studené válce se Kuba postavila na stranu sovětského bloku. Tím se opět zvýšilo napětí mezi zeměmi.

Spojené státy a Kubu spojovalo stále jedno téma. Tím byl velký počet nespokojeného černošského obyvatelstva. V 60. letech ve Spojených státech například stále fungovala segregace. Na Kubě měli černoši větší volnost pohybu, ale stále nebyli rovnocennými občany.

Černošská otázka byla pojata jako jeden z hlavních prostředků ke vzájemným útokům a představitelé obou zemí ji často využívali k politickým manipulacím. Zejména Kuba používala příklad postavení černochů v USA k zlepšení vlastního statusu.

Pro Kubu se stal obraz národa se silnými africkými kořeny vývozním artiklem, který posílil vazbu mezi všemi zeměmi, ve kterých žilo barevné obyvatelstvo. Rasová problematika se postupně stala hlavním bodem kubánské zahraniční politiky.

Přední kubánští představitelé si uvědomili, že černoši budou dobrými spojenci, a že téma rasismu se stane účinnou pákou na poli mezinárodní politiky, především jako zbraň proti negativní kampani, kterou vedl v té době severoamerický tisk proti Castrově revoluční vládě.

Došla jsem k závěru, že v 60. letech 20. století těžila Castrova vláda z problematické rasové situace, se kterou se v té době potýkaly Spojené státy. Kuba se snažila kritizováním USA na tomto poli odvést světovou pozornost od negativní kampaně vedené Spojenými státy proti kubánské politice. Spojené státy v čele s prezidentem Johnem F. Kennedym se snažily situaci amerických černochů legitimně a co možná nejrychleji vyřešit, aby se v očích světové veřejnosti zbavily nelichotivé nálepky rasistického státu.

K řešení problému rovnoprávnosti černochů přispěly velkou měrou nové charismatické osobnosti, především Martin L. King ve Spojených státech. Kuba tak silného černošského vůdce nikdy neměla.

10. ANOTACE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Jméno a příjmení autora:	Bc. Michala Brychtová
Instituce:	Univerzita Karlova v Praze
Obor:	Iberoamerikanistika (filologie)
Název práce:	Černošská otázka na Kubě a ve Spojených státech v 60. letech 20. století
Vedoucí práce:	prof. PhDr. Josef Opatrný, CSc.
Rok obhajoby:	2009
Klíčová slova:	rovnoprávnost, rasismus, Kuba, Spojené státy, Afrokubánec, Afroameričan

Tématem diplomové práce je černošská otázka na Kubě a ve Spojených státech v 60. letech 20. století. Jejím cílem je analyzovat řešení černošské otázky na pozadí historických událostí v obou zemích a následnou komparací velmi odlišných přístupů najít body vzájemného ovlivňování a prolínání.

Na počátku 60. let minulého století Fidel Castro prohlásil, že na Kubě rasismus neexistuje, zatímco v USA v této době ještě platily přísné segregáčnické zákony. Prezident John F. Kennedy musel vyřešit otázku občanských práv Afroameričanů a zároveň řešit problémy zahraniční politiky, které se objevily s nástupem bolševismu. Černošská otázka se stala účinnou pákou na poli zahraniční politiky, především pro Castrovu revoluční vládu, která ji použila k vlastní obhajobě proti negativní kampani vedené severoamerickou vládou.

Historická analýza je provedena jednotlivě na Kubě i v USA od zrušení otroctví, kdy byla černošská menšina v obou zemích osvobozena a začala její integrace do většinové společnosti. Práce je pro lepší přehlednost rozdělena do čtyř kapitol.

Při psaní jsem využila metody, které se běžně využívají v práci historika, jako je analýza historiografie a logicko-historická metoda.

MASTER'S THESIS ANOTATION

This masters thesis discourse analyzes the racial problems in Cuba and the USA during the 1960s. The main goal of this thesis is to analyze racial problems in Cuba and the USA during the 1960s while referencing the historical background of both countries and then comparing these results in order to find their appropriate influences.

At the beginning of the 1960s, Fidel Castro claimed that racism was a non-issue in Cuba's society while in the USA there were still segregation laws discriminating against African Americans. President John F. Kennedy had to solve the racial problem while there was a new Soviet threat on the international field. Cuban authorities soon realized that African Americans could be a valuable ally and that racism was a formidable political weapon to combat the negative campaign waged by the U.S. press against the revolutionary government.

Historical analysis is done differently in Cuba than in the USA with regard to the abolishment of slavery when negroes found their own liberty and assimilated into the mainstream population. For further understanding this master thesis discusses this separately in four chapters.

I applied casual historical methods normally used by historians in their writing as historiography analysis and logical-historical methods.

11. SEZNAM LITERATURY:

1. Adams, Willi Paul, Los Estados Unidos De América, Closas-Orcoyen, Madrid, 1979
2. Borstelmann, Thomas, Diplomatic History, Vol. 24, No. 3, Blackwell Publisher, 2000
3. Branch, Taylor, Parting The Waters, Simon and Schuster, 1989
4. Castellanos, Israel, La Delincuencia Feminina En Cuba, Imprenta Ojeda, La Habana, 1929
5. Casal, Lourdes, Revolution and Race, Ediciones Universal Miami, 1971
6. De La Fuente, Alejandro, A Nation for All, The University of North Carolina Press, 2001
7. Dominguez, Cuba: Order and Revolution, Harvard University Press, 1978
8. Franklin, H. John, On the Evolution of Scholarship in Afro-American History, in Darlene Clark Hine, (ed.) The State of Afroamerican History: Past, Present, and Future, Baton Rouge, Luisiana, 1986
9. Giglio, James N., The Presidency of John F. Kennedy, Second Edition Revise, University Press of Kansas, 2006
10. Gott, Richard, Nakladatelství Mladá fronta, Praha, 2005
11. Haines, Herbert, Black Radicals and the Civil Rights Mainstream 1954-1970, University of Tennessee Press, 1988
12. Isaacs, Herold R., New World of Negro Americans, New York, 1963
13. Jones, A. Maldwyn, Historia de Estados Unidos, 1607–1992, Oxford University Press, 1995
14. King, L. Martin, Stride Toward Freedom, Harpercollins Childrens Books, 1987

15. King, Martin L., Caminos abiertos por M. L. King, Hernando, 1977
16. Lockwood, Lee, Castro's Cuba, Westview Press, 2003
17. Levy, Peter B., The Civil Rights Movement, Greenwood Press, 1998
18. Martínez Montiel, María Luz, Negros en América, Mapfre, 1992
19. Opatrný, Josef, Stručná historie států USA, Libri, 2003
20. Opatrný Josef, Amerika v proměnách staletí, Libri, Praha
21. Opatrný, Josef, Kuba-stručná historie, Libri, 2002
22. O'Brien, Michael, John F. Kennedy, St. Martin's Griffin, 2006
23. Pérez Louis, Cuba between Empires, Pittsburgh: University of Pittsburgh, 1982
24. Pérez, Cuba under Platt Amendment, University of Pittsburgh, 1987
25. Ring, Harry, How Cuba Uprooted Race Discrimination, Pathfinder Press Inc., N.Y., 1961
26. Roca, Blas, Los Fundamentos del Socialismo en Cuba, Ediciones Populares, La Habana, 1961
27. Rysková, Světlana, Martin Luther King, Horizont, Praha 1988
28. Reeves, Richard, President Kennedy: Profile of Power, Simon and Schuster, 1994
29. Sutherland, Elizabeth, The Youngest Revolution: Personal Report, Published by Pitman, 1970
30. Serviat, Pedro, El Problema Negro en Cuba, Editoria Política, La Universidad de Michigan, 1986
31. Shy a Tindhall, Dějiny Spojených států, Nakladatelství Lidové noviny,
32. Smith, G. Thomas, Negotiating with Fidel Castro, Diplomatic History 19, 1995
33. Smith, Walker, The Color Line, Sonata Books, 2004
34. Sutherland, The Youngest Revolution, Dial Press, 1969

35. Tucker, H. William, The Science and Politics of Racial Research, University of Illinois, 1996
36. Verney, Kevern, The Debat on The Civil Rights in America, Manchester University Press, 2006
37. Williamson, Edwin, The Penguins History of Latin America, Penguin, 1993
38. Zeitlin, Maurice, Revolutionary Politics and the Cuban Working Class, Princeton University Press, 1970

Internetové zdroje:

1. Wikipedia, Immigration to the USA, otevřená e-encyklopedie, www.wikipedia.org
2. Gibson, Robert A., The Negro Holocaust: Lynching and Race Riots in The United States, 1880–1950, 2009 by the Yale-New Haven Teachers Institute, www.yale.edu
3. Hastie, H. William, The Journal of Negro Education, „Negro Officers in Two World Wars, Vol. 12, No. 3, 1943, www.jstor.org
4. Van Leeuwen, David, Marcus Garvey and the Universal negro Improvement Association, National Humanities Center, 2000, www.nationalhumanitiescenter.org
5. Sillmen, David, Historie rasistů z Ku-Klux-Klanu, www.magazin.cz , 2008
6. Dunyaveskaya, Raya, Industrialization of the Negro, 1948, www.marxists.org
7. Rawick, George, The American Negro Movement, www.marxists.org, 2007
8. Maňák, Josef, Martin Luther King, Masarykova Universita v Brně, www.krestanstvi.cz
9. Cozzens, Lisa, The Montgomery Bus Boycott , www.watson.org, 1998

10. John. F. Kennedy Presidential Library and Museum, historical resources, Campaign 1960, www.jfklibrary.org
11. King, Martin L., John F. Kennedy, Transition, No 15 (1964), str. 27–28, www.jstor.org
12. Wikipedia, otevřená e-encyklopedie, www.wikipedi.org
13. Guevara, Ernesto, Escritos y Discursos, Discurso en Santiago de Cuba 1960 , www.archivochile.com

